

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

2 december 2003

ONTWERP VAN DECREET

betreffende het lokaal sociaal beleid

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Sonja Becq en de heer Carlo Daelman**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : Koen Helsen.

Vaste leden :

mevrouw Sonja Becq, mevrouw Trees Merckx-Van Goey,
mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Ingrid van
Kessel ;

mevrouw Claudine De Schepper, de heren Jacques
Devolder, Koen Helsen, mevrouw Erna Van Wauwe ;

mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Marijke Dillen, de heer
Felix Strackx ;

de heren Carlo Daelman, Jan Van Duppen ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel ;

de heer Jan Roegiers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, mevrouw Veerle
Heeren, de heer Luc Martens, mevrouw Ilse Van Eetvelde ;

de heren Jozef Browaeys, Frans De Cock, André Moreau,
Cis Schepens ;

de heren Wilfried Aers, Julien Librecht, mevrouw Marleen
Van den Eynde ;

mevrouw Yamila Idrissi, de heer Chokri Mahassine ;

mevrouw Ann De Martelaer ;

de heer Kris Van Dijck.

Zie :

1777 (2002-2003)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

INHOUD

Hoorzitting op 6 november 2003

	Blz.
1. Uiteenzetting door mevrouw Ruth Stokx, directeur afdeling OCMW's van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG)	4
2. Uiteenzetting door mevrouw Monica De Coninck, voorzitter OCMW Antwerpen	11
3. Uiteenzetting door de heer Jan Boonen, voorzitter OCMW Ranst	14
4. Uiteenzetting door de heer Erwin De Vriendt, afgevaardigd bestuurder Solidariteit voor het Gezin	16
5. Uiteenzetting door mevrouw Vera Van der Borght, voorzitter OCMW Aalst	18
6. Uiteenzetting door de heer Martin Vandebuerie, voorzitter Vereniging van Vlaamse Gemeentelijke Welzijnsdiensten	21
7. Uiteenzetting door de heer Jan Vos, stafmedewerker Steunpunt Algemeen Welzijnswerk. .	24
8. Uiteenzetting door de heren Eric Verrept, voorzitter, en Hendrik Van den Bussche, coördinator, VZW Brusselse Welzijns- en Gezondheidsraad (BWR)	27
9. Uiteenzetting door de heer Paul Vaernewijck, coördinator Vlaams Netwerk van Verenigingen waar Armen het woord nemen	30

DAMES EN HEREN,

Op 9 oktober 2003 behandelde de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen het ontwerp van decreet betreffende het lokaal sociaal beleid (*Parl. St. VI. Parl. 2002-2003, nr. 1777/1*).

Op 6 november 2003 hield de commissie een hoorzitting over het ontwerp van decreet.

1. Uiteenzetting door mevrouw Ruth Stokx, directeur afdeling OCMW's van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG)

Mevrouw Ruth Stokx : De VVSG heeft reeds een advies gegeven bij het voorontwerp van decreet betreffende het lokaal sociaal beleid. Dit advies werd opgenomen in de parlementaire stukken en bij het huidige ontwerpdecreet werd rekening gehouden met een aantal opmerkingen. Vandaag worden wij toch nog gevraagd onze visie op het ontwerpdecreet lokaal sociaal beleid voor de commissie toe te lichten en wij zijn er de commissie zeer dankbaar voor. Het lokaal sociaal beleid gaat immers vooral over het beleid van de lokale besturen, wij zijn eerste betrokken partner. Uiteraard wensen wij een decreet lokaal sociaal beleid dat door ons gedragen kan worden, en daarom is het belangrijk toch nog een lijst te maken van onze vragen bij het ontwerpdecreet.

Lokaal sociaal beleid is eigenlijk eeuwenoud. Sinds de middeleeuwen zijn lokale besturen in onze contereinen met sociaal beleid bezig. In 1526 schreef Jan Vives 'De Subventionem Pauperum'. In dat essay pleitte hij ervoor dat de welzijnszorg zou gecontroleerd en gecoördineerd worden door de lokale overheid. Lokaal sociaal beleid is dus geen nieuwe uitvinding. In feite was de bijstand en de zorg voor armen al sinds de late middeleeuwen mede in handen van het lokale beleid. Op regionaal of landsniveau was welzijn op dat moment amper een thema. Nu is welzijn een gedeelde verantwoordelijkheid van zowel federale, Vlaamse als lokale overheid en heeft dit ontwerp de bedoeling om vanuit de Vlaamse overheid een kader te creëren waarin het lokaal sociaal beleid verder vorm moet krijgen.

De VVSG kan zich vinden in de hoofdlijnen van dat kaderdecreet, zijnde : het bevorderen van de samenwerking en afstemming tussen gemeente en OCMW door het introduceren van één lokaal sociaal beleidsplan ; het decretaal verankeren van de coördinerende rol die lokale besturen vandaag in de feiten opnemen en die ook al in artikel 62 van de OCMW-wet terug te vinden is ; de toegankelijk-

heid en bereikbaarheid van de sociale dienstverlening van gemeente en OCMW verder uitbouwen en optimaliseren.

De coördinatie van het lokaal sociaal beleid op regionaal vlak is nog niet geregeld. Vele zorgvraagstukken overstijgen immers de gemeentelijke grenzen.

Het is goed dat de nadruk ligt op het gemeenschappelijk plannen van gemeente én OCMW als de twee publieke actoren in het lokaal sociaal beleid. Het is door het gemeenschappelijk plannen dat kan vermeden worden dat er overlappingen zijn in het openbare welzijnsbeleid en dat een integraal beleid vorm krijgt.

De VVSG meent dat de eerstkomende periode vooral moet geïnvesteerd worden in dit proces van samenwerking tussen gemeenten en OCMW's. Het actieplan lokaal sociaal beleid moet dan ook veel zwaarder investeren in dit belangrijk onderdeel van het lokaal sociaal beleid, eerder dan in het sociaal huis.

Het lokale beleid moet al veel plannen opmaken. De beloofde planlastvermindering is voor ons essentieel. Hoe die vermindering concreet vorm zal krijgen, blijft echter onduidelijk. Het is niet omdat een omgevingsanalyse bijvoorbeeld kan overgenomen worden in andere plannen, dat er een effectieve planlastvermindering is. Is dit trouwens de enige manier waarop de planlast zal verminderd worden of mogen we nog andere initiatieven verwachten ? Dat is een belangrijk aspect om de lokale besturen te overtuigen.

Al even essentieel voor de VVSG is dat Vlaanderen niet te veel vorm mag willen geven aan die planning. Volgens het ontwerpdecreet legt de Vlaamse regering een model van lokaal sociaal beleidsplan op. De VVSG vindt dat dat geen te gedetailleerd model mag zijn. Als we iets moeten onthouden van de SIF-praktijk, dan is het wel dat het lokaal bestuur zelf voldoende zuurstof moet blijven krijgen om zelf plannen te maken.

Anderzijds is het belangrijk dat als Vlaanderen gevolgen wil toekennen aan die lokale beleidsplanning, door bijvoorbeeld erkenningen van lokale actoren hieraan te koppelen, een zekere kwaliteit mag verwacht worden van deze plannen. Een model lokaal sociaal beleidsplan mag door Vlaanderen enkel in overleg en met volledig akkoord van de lokale besturen opgelegd worden.

Het hoofdstuk over coördinatie is kort : het lokaal bestuur is verantwoordelijk. Natuurlijk is het mooi dat het ontwerp de coördinatierol van het lokaal bestuur erkent. Dat is echter niet nieuw. In artikel 62 van de OCMW-wet bijvoorbeeld staat een zeer gelijkaardige bepaling die reeds jaren bestaat, maar die vaak dode letter blijft, omdat er geen hefboomen zijn om die coördinerende rol waar te maken. Dit Vlaamse ontwerp zou het wettelijke kader moeten scheppen waarin de coördinerende rol van het OCMW en de gemeente wordt verfijnd, ingevuld en hard gemaakt op het terrein.

Nu krijgen we een lege doos. Mogelijke instrumenten zijn : bijvoorbeeld het inbouwen van een algemene meldingsplicht of een adviesrecht aan het lokaal bestuur bij de opstart van nieuwe private gesubsidieerde welzijnsinitiatieven, of de plicht voor gesubsidieerde welzijnsinitiatieven om te participeren aan planningsoverleg. Nu gebeurt het dat lokale besturen alle bestaande lokale initiatieven uitnodigen voor een planningsvergadering en er maar enkele komen opdagen. Het ontwerp van decreet bepaalt wel dat de sectorale regelgeving kan aangepast worden om de coördinatie verder vorm te geven. Maar uiteindelijk staan er weinig garanties daarvoor in het ontwerp. Zullen de volgende Vlaamse regering en het volgende Vlaams Parlement deze garanties geven via aanpassingen aan de sectorale decreten ?

Eigenlijk moet de coördinatierol ook zo ingevuld worden dat het lokaal bestuur als echte partner van het Vlaamse bestuur mee de Vlaamse gesubsidieerde welzijnsinitiatieven coördineert. Het vergt het vertrouwen van het Vlaamse niveau in de werking van het lokale niveau. Het vraagt ook een inspanning van de Vlaamse overheid zelf. Lokale besturen moeten zoveel informatie doorgeven aan Brussel. Waarom kan in dit decreet niet de afspraak gegoten worden dat het lokaal bestuur nuttige informatie voor zijn coördinatietaak kan bekomen bij de Vlaamse overheid ?

Artikel 8 formuleert de doelstelling om sociale dienstverlening voor elke burger zo maximaal toegankelijk mogelijk te maken. Deze doelstelling kunnen wij perfect delen, maar de concretisering ervan via artikel 9 door het realiseren van een sociaal huis lijkt ons heel wat minder vanzelfsprekend. Het sociaal huis is zowat het moeilijkste punt uit het ontwerpdecreet, en het is wenselijk voldoende stil te blijven staan bij de implicaties van dit hoofdstuk uit het ontwerpdecreet.

Vooreerst wensen wij uitdrukkelijk te stellen dat een sociaal huis slechts één van de mogelijke werk-

instrumenten is om een beleid van toegankelijkheid en bereikbaarheid te realiseren. Het is voor ons niet het enige instrument en wij zouden liever zien dat het ontwerpdecreet ons de vrijheid geeft zelf op lokaal vlak in te vullen hoe wij vorm geven aan een goede toegankelijkheid en bereikbaarheid.

Het sociaal huis heeft volgens het ontwerpdecreet een loket- en doorverwijfsfunctie. De loketfunctie is dan minimaal een gezamenlijk loket dat op een geïntegreerde wijze toegang verschaft tot de sociale dienstverlening van het lokale bestuur en de doorverwijfsfunctie wordt gerealiseerd door het tot stand brengen van een ruime samenwerking met lokale actoren.

Het sociaal huis is niet het orgaan dat lokaal sociaal beleid voert, maar is essentieel een concept van individuele sociale dienstverlening aan de burger. Een soort publiek aanspreekpunt voor de burger voor elke vorm van gemeentelijke en OCMW-dienstverlening. Mogelijk zijn er nog andere partners actief in dat sociale huis, wat het ontwerp niet uitsluit.

Volgens de memorie van toelichting weet de burger niet altijd duidelijk waar hij of zij hulp kan verkrijgen, is de drempel van de dienstverlening vaak hoog, is de dienstverlening gefragmenteerd aangeboden en loopt de burger steeds heen en weer tussen verschillende diensten. Deze vaststelling klopt. De vraag is vooral of het uitgetekend concept van een sociaal huis een antwoord biedt op deze vaststelling.

Deze commissie hoeft eigenlijk niet verteld te worden dat het welzijnsbeleid een zeer divers en complex landschap is. Zo zijn er de verschillende takken van de sociale zekerheid : pensioenen, werkloosheid, ziekteverzekering, kinderbeijslag. Deze zijn federaal georganiseerd met vaak verschillende actoren die de aanvraag behandelen en die de vergoeding uitkeren. Werkloosheid is daar een mooi voorbeeld van. Het sociaal huis kan misschien voor deze materie goed doorverwijzen, maar kan nooit een één-loket worden voor deze materie.

Maar zelfs als we kijken welke dienstverlening gemeente en OCMW zelf aan de burger aanbieden is het allemaal niet zo eenduidig. Kan het sociaal huis in één loket – één plaats waar de burger naartoe gaat – alle vragen afhandelen die handelen over individuele sociale dienstverlening ? Alle individuele vragen rond sociale huisvesting, sociale tewerkstelling, ouderenzorg, schuldbemiddeling, leefloon ? De één-loketgedachte is mooi, maar heeft zijn beperkingen. En wat met de andere één-loket-

ten op gemeentelijk vlak, vaak met een sociale dienstverleningscomponent, waarbij ik denk aan de werkwinkels, de woonwinkels, de lokale dienstencentra ? Positioneren we ze naast of in een sociaal huis, en krijgen we zo uiteindelijk toch weer niet verschillende loketten ?

Of moet het sociaal huis enkel de juiste informatie leveren en dan doorverwijzen, maar dan loopt die burger toch weer heen en weer ?

Vorige week was ik toevallig op bezoek in een Vlaams-Brabantse gemeente waar OCMW en gemeente in hetzelfde gebouw zetelen. De medewerkers van beide besturen kennen elkaar daardoor persoonlijk, overleggen regelmatig en als de burger bijvoorbeeld voor een pensioenaanvraag bij het OCMW terecht komt, handelt het OCMW deze aanvraag af zonder dat de persoon zelf zelfs maar van stoel moet verwisselen. Een mooi voorbeeld van een sociaal huis, van een één-loket ! Dat dacht ik, maar het sociaal huis, als het er moet komen, wensen zij te plaatsen in een nu leegstaand gebouw aan de overkant van de marktplaats. Zij zijn niet de enige die deze redenering maken, ik hoor het van vele ijverige lokale besturen die al vooruitziend nadenken over dit sociaal huis.

Een sociaal huis dat niet gevestigd is op de plaats waar gemeente en OCMW gevestigd zijn, is dat een betere dienstverlening als blijkt dat dit sociaal huis dan voor de afhandeling van het dossier moet verwijzen naar respectievelijk gemeente of OCMW ?

Vele sociale huizen die al begonnen zijn, vragen naar een juridische structuur voor het sociaal huis. Zij vragen dat omdat het ontwerpdecreet het sociaal huis in handen legt van zowel gemeente als OCMW, zonder een keuze te maken wie de eindverantwoordelijkheid draagt. Maar wie is werkgever van nieuw aan te werven personeel, wie beheert de activiteitenkostplaats, wie ondertekent formele overeenkomsten in verband met het sociaal huis ?

Voor de VVSG is het onaanvaardbaar dat het sociaal huis een eigen juridische structuur zou krijgen. De bedoeling is toch om de burger meer duidelijkheid te geven in het welzijnslandschap, en niet om een actor bij te creëren. Het ontwerpdecreet legt gelukkig geen eigen juridische structuur vast, maar door geen eindverantwoordelijkheid toe te wijzen, blijft deze vraag sterk leven.

Om hierin meer duidelijkheid te geven wenst de VVSG vastgelegd te zien dat het sociaal huis wordt

uitgebouwd vanuit het OCMW, zoals het Vlaams regeerakkoord trouwens stipuleert. Aan het OCMW is van oudsher de individuele sociale dienstverlening toevertrouwd, het OCMW is een eerstelijns sociale dienst bij uitstek en heeft bovendien de wettelijke opdracht, die federaal verankerd is, tot sociale informatieverstrekking en rechtenonderzoek. Deze opdrachten kunnen niet uit het OCMW getrokken worden en ze daarnaast eveneens in een sociaal huis uitbouwen, zal ongetwijfeld leiden tot het uitbouwen van een extra circuit.

We zouden graag in het nieuwe decreet zien staan dat het OCMW het kloppend hart vormt van het sociaal huis. Al jaren werd er immers zwaar geïnvesteerd om van het OCMW een organisatie te maken waar iedere burger gebruik van kan maken, om laagdrempelig te zijn. We mogen niet terechtkomen in een situatie dat men naar het sociaal huis gaat om een vraag over kinderopvang beantwoord te zien, maar naar het OCMW moet als het echt wel slecht gaat, bijvoorbeeld om een afbetalingsplan te laten opmaken. Het zou daarom veel beter zijn om direct te zeggen dat het OCMW het hart wordt van het sociaal huis. Er worden geen nieuwe drempels gecreëerd en men hoeft geen geld te steken in nieuwe bakstenen, het extra werk van een maatschappelijk werker zal dan ook beter renderen. Dat zou de gemeenschap alvast een hele hoop geld kunnen besparen.

Uiteraard is het sociaal huis meer dan de individuele dienstverlening die het OCMW aanbiedt, het blijft essentieel een samenwerking met de gemeente, en een zoektocht om zoveel mogelijk geïntegreerd de individuele dienstverlening aan te bieden. De gezamenlijke beleidsverantwoordelijkheid van gemeente en OCMW in verband met het lokaal sociaal beleid blijft daarnaast onverkort gelden.

De VVSG kant zich tevens tegen het kwaliteitslabel dat in het ontwerpdecreet gekoppeld wordt aan het sociaal huis. We begrijpen de bekommernis van de Vlaamse regering om een mogelijk sociaal huis overal kwaliteitsvol te laten werken, maar we zijn bang dat dit label de manier wordt om van bovenaf op te leggen hoe het sociaal huis er nu overal moet uitzien. Het opleggen van kwaliteitsnormen zou dan kunnen betekenen dat de gemeenten een eenvormigheid in hun beleid zouden moeten leggen, die weinig rekening houdt met de lokale gegevenheid en keuzes.

De verplichting om een protocol af te sluiten tussen voorzieningen en lokaal bestuur, en dan nog een protocol waarvan het model wordt vastgelegd

door de Vlaamse regering, is volledig uit den boze. Een protocol is een overeenkomst die de partijen per definitie uit vrije wilsbeschikking ondertekenen of niet ondertekenen. De OCMW's werken bijvoorbeeld nu al met verschillende partners samen. Zo heeft de afdeling OCMW's van de VVSG een protocol met het algemeen welzijns-werk over het opvangen van daklozen. In dat protocol wordt gestipuleerd welke partner welke verantwoordelijkheden draagt en welke kosten daaraan verbonden zijn. Dat systeem functioneert. Maar dat protocol is een vrijwillig aangegane verbintenis. Als een protocol wordt opgedrongen, is het gewoon geen protocol, maar een verplichting die het hogere niveau het lagere oplegt.

In deze bepaling wordt geen marge meer aan het lokaal bestuur gegeven, noch aan de lokale actoren, maar wil Vlaanderen haar beleid opdringen. Dit getuigt niet van respect voor de lokale autonomie. Een machtiging naar de Vlaamse regering is hier ontoelaatbaar. Uiteraard mag samenwerking positief gestimuleerd worden door Vlaanderen. Het afsluiten van een protocol, als een van de veruitwendigingen van samenwerking, kan gestimuleerd worden, maar niet opgelegd.

We stellen vast dat het toch wel belangrijke hoofdstuk over de ondersteuning geen enkele financiële input voor de lokale besturen bevat. Volgens de nota aan de Vlaamse regering op het moment van het voorontwerp worden strikt genomen geen bijkomende eisen gesteld aan de lokale besturen.

Deze zeer laconieke vaststelling delen wij niet. Als een lokaal bestuur werkelijk werk wil maken van bijvoorbeeld het voorgestelde sociaal huis en de volledige informatieverstrekking, correcte doorverwijzing en opvolging en rechtenonderzoek werkelijk serieus neemt, dan moet geïnvesteerd worden in extra personeel. Maar ook een echt geïntegreerd en inclusief lokaal sociaal beleidsplan kost geld, geld bijvoorbeeld voor een stafmedewerker die dit alles opvolgt. In vele kleine lokale besturen is dit zonder zulke investering anders weer een extra taakbelasting van gemeente- of OCMW-secretaris.

We zijn gestart met te stellen dat we ons kunnen vinden in de hoofdlijnen van het kaderdecreet : het bevorderen van de samenwerking en afstemming tussen gemeente en OCMW door het introduceren van één lokaal sociaal beleidsplan ; het decretaal verankeren van de coördinerende rol die lokale besturen vandaag in de feiten opnemen ; de toegankelijkheid en bereikbaarheid van de sociale dienstverlening van gemeente en OCMW verder uitbouwen en optimaliseren.

Wat de eerste twee – planning en coördinatie – betreft, formuleren we enige bedenkingen, die echter niet aan de essentie van het ontwerpdecreet raken. Wat de derde hoofdlijn betreft, zijn onze opmerkingen fundamenteeler. Niet naar de doelstelling op zich, maar naar het instrument sociaal huis dat via dit decreet een verplichtend karakter zou krijgen. Wij hopen dat onze opmerkingen de commissie kunnen aanzetten tot een fundamentele discussie over dit onderdeel.

Mevrouw Sonja Becq : Met wie wordt deze planning opgesteld ? Hoe de private partners betrokken worden, ligt vast maar niets bepaalt dat zij aanwezig moeten zijn.

Hoe ziet de VVSG de betrokkenheid van de private partners in het lokale beleid ? Is dat een voorwaarde of pleit de VVSG eerder voor vrijheid ? Ook naar aanleiding van de SIF-plannen rees de vraag wie er allemaal betrokken partij is. Het is niet altijd makkelijk om private partners te betrekken die er geen belang bij hebben, maar openheid rendeert. Niemand is gediend met een praatbarak.

De VVSG vraagt coördinatie-instrumenten, maar wat betekent coördinatie precies ? Brengen we alles samen of spreken we af wie wat precies doet ? Coördinatie kan heel ver gaan, vooral als naar instrumenten gevraagd wordt.

Hoe ziet de spreker het evenwicht tussen de private partners en de openbare besturen ? OCMW's zijn bijvoorbeeld vaak rechter en partij bij dienstverlening, coördinatie en planning. Het kan niet dat één instantie alle instrumenten voor zowel dienstverlening, coördinatie als planning in handen heeft en de andere moeten luisteren. Zelfs als er geen protocollen worden afgesloten, moeten ze volgens de regelgeving van de twee eerste hoofdstukken toch nog luisteren. De partners moeten gelijkwaardig zijn.

Het VVSG brengt hier een genuanceerd en moedig standpunt over het sociaal huis. We hebben daar ook allemaal twijfels bij. Ik weet echter niet goed wat de beste oplossing is. Ik denk vaak, maar weet niet of dat wetenschappelijk bevestigd is, dat het nodig is om zoveel mogelijk ankerpunten te hebben waar mensen terecht kunnen zodat ze naar de goede instantie kunnen toegeleid worden en niet maar één organisatie, waar ze enkel als ze geluk hebben terecht kunnen. Ik denk dat dat eveneens de achtergrond van het VVSG-standpunt is. Hoe ziet de VVSG dat sociaal huis dan wel evolueren ? Wat zijn de essentiële voorwaarden voor een goede organisatie van de relatie met gemeenten en

OCMW's en de private dienstverleners ? Het sociaal huis bestaat inderdaad soms naast de gemeente en het OCMW. Vaak echter krijgt de sterkste partner het sociaal huis.

In het eerste advies van het VVSG staat dat de verantwoordelijkheid van het sociaal huis, namelijk de sociale dienstverlening, te ruim is. Dat staat niet meer in het tweede advies. In het ontwerp staat niet meer dat het over sociale dienstverlening gaat, maar wel dat het sociaal huis alles moet doen om de toegang tot de rechten, geformuleerd in de grondwet, te bevorderen. Dat is ook een zeer ruime definitie. Wat is het standpunt van de VVSG of blijven de opmerkingen van het eerste advies gelden ?

De minister machtigt zichzelf om de sectorale regelgeving aan te passen en die pas nadien uit te leggen aan het parlement. Er is geen garantie van een inbreng van de partners, tenzij vanuit de openbare besturen. Wat is het standpunt van VVSG daarover ?

De heer Johan De Roo : De gemeenten en OCMW's krijgen geen extra financiële ondersteuning. Hebben zij in de huidige omstandigheden voldoende financiële middelen om de bepalingen van het ontwerp uit te voeren en bijvoorbeeld een beleidsplan op te maken ? Dat is misschien goed als dat niet jaarlijks hoeft. Maar het was de zwakke plek van het SIF dat ook de waarborggemeenten elk trimester of elk jaar belangrijke documenten moesten opmaken. Zal de papierberg niet opnieuw toenemen ?

Bepaalde bevolkingsgroepen zijn niet geneigd zich te wenden tot de OCMW's. Als men de taak van de sociale huizen zeer ruim ziet, namelijk de coördinatie van de sociale taken van OCMW en gemeente, is het bijna nodig om een nieuw gebouw te betrekken. Waar moet dat zich situeren, in de gebouwen van OCMW of gemeente of elders ? Het is immers belangrijk dat de drempel zo laag mogelijk gehouden wordt. De mensen moeten gemakkelijk terecht kunnen bij dat loket. Als er nieuwe gebouwen betrokken moeten worden, zal dat ook financiële gevolgen hebben.

De heer Carlo Daelman : De spreker benadrukte het belang van investeringen in planning door de Vlaamse overheid. Heeft mevrouw Stokx concrete ideeën over hoe de overheid dat best organiseert ? Maakt zij best gebruik van de ervaringen van de startersgemeenten om een methodiek op te stellen ? Soms overleggen gemeente en OCMW vlot, maar soms ook niet. Hoe kan de overheid best

investeren in planning ? Moet er al dan niet een model opgelegd worden ?

De coördinatie is in het ontwerp inderdaad nog niet duidelijk omschreven. Het is inderdaad moeilijk om te coördineren zonder middelen. Hoe ver kan de Vlaamse overheid gaan bij het delegeren ? Moet het zo zijn dat de Vlaamse overheid een voorziening geen erkenning kan geven zonder dat die een plaats heeft in het lokaal sociaal beleid of in het beleidsplan ?

Het is allicht niet de bedoeling van de spreker om hoofdstuk vier over het sociaal huis te schrappen. Bij de term sociaal huis denkt iedereen vaak aan een apart gebouw. Bij lokaal sociaal beleid of het opstellen van een gecoördineerd plan start men te vaak met de discussie over de huisvesting. Eigenlijk zou men omgekeerd tewerk moeten gaan. De infrastructuur is natuurlijk afhankelijk van de inhoud van het lokaal sociaal beleid of het eenloketsysteem.

Een soort loket of intakesysteem waarbij de burger slechts één maal zijn verhaal moet vertellen en dan geholpen wordt, is echter een minimale betrachting. Is dergelijk één-loketsysteem, in één huis of op verschillende plaatsen, voldoende ?

Wat moeten de bevoegdheden zijn van het sociaal huis ? De sociale diensten van OCMW en gemeenten zijn omvangrijk. Moeten alle aspecten van het lokale sociaal beleid in het één-loketsysteem ondergebracht worden ?

Het sociaal huis kan inderdaad hoogstens een instrument van het lokaal sociaal beleidsplan zijn. Dat moet echter ruimer zijn. De VVSG wil de verantwoordelijkheid daarvoor aan het OCMW toevertrouwen. Hoe zit het echter met de drempel om naar het OCMW te stappen ? Hoe zorg je ervoor dat het curatieve aspect niet de dominante manier van werken van het sociaal huis is ? In het sociaal beleid wordt preventie immers belangrijk.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Bepaalde aspecten moeten bovenlokaal geregeld worden. Heel wat OCMW's werken trouwens al samen. Wat bedoelt de VVSG met de regio ? Er zijn immers zorgregio's en politieregio's en beide hebben met welzijn te maken.

Een tweede zaak die ik wilde vragen handelt over het lokaal welzijnsbeleid. Er zijn heel wat andere partners hierbij betrokken, zoals de hier al vermelde kinderopvang. Ik denk hier ook aan het minderhedenbeleid, waarover heel wat decretale regelge-

ving bestaat, die bijna volledig herschreven zou moeten worden als ik dit lees. Anderzijds moet men weten dat het minderhedenbeleid vaak bovenlokaal wordt uitgewerkt.

Heeft u daar al concrete informatie over ? Ik denk ook aan het armoededecreet. Moet dit decreet geen linken hebben naar het lokale beleid ? Ik denk dat het zinvol is dat dergelijke zaken in het decreet zelf staan. Ik denk ook aan de hervormingen in de welzijnssector, bijvoorbeeld het opbouwwerk in de integratiesector. Dit zijn sectoren die nu niet aan bod komen. Hoe komt het dat er niet wordt samengewerkt met andere partners ?

Zeer veel domeinen hebben te maken met welzijn. In welke mate is men nu niet alles aan het 'verwelzijn' door te vertrekken vanuit de zorg, terwijl men eigenlijk zou moeten bezig zijn met het versterken van de mensen, zodat zorg overbodig wordt.

In de jeugdwerkbeleidsplannen, die goed gewerkt hebben, staat een zeer concrete omschrijving van de participatie. In dit ontwerpdecreet staat dat er participatie moet zijn van de modale inwoner van een bepaalde gemeente. Er is vastgesteld dat deze inspraak voor de participanten moeilijk is, omdat ze niet de voorkennis hebben die de professionelen hebben. Met het jeugdwerkbeleidsplan heeft men de participatie verzekerd via het instrument van een jeugdraad, met een op voorhand vastgelegde timing en met de mogelijkheid tot rechtstreeks klacht neerleggen bij de overheid voor mensen die zich miskend voelen in hun betrokkenheid. In welke mate ziet u dit model als haalbaar ? In artikel 4 bepaalt de Vlaamse regering het model van het lokaal sociaal beleidsplan. Volgens mij zou de Vlaamse regering zelf een minimum invulling van zo een plan en van de participatie mogen bepalen.

Ik had nog iets willen zeggen over het sociaal huis. In vorige legislatuur is er veel gesproken over armoede en daar heb ik vastgesteld dat armoede het best kan voorkomen worden door het bestaan van een groot aantal ingangspoorten, die wel verwijzen naar een centraliserende instantie.

Ten slotte nog iets over de politiek. Als het lokaal bestuur eindverantwoordelijke wordt voor het lokaal sociaal beleid, dan worden een aantal zaken gepolitiseerd. Denkt u ook niet dat het een nadeel is om alles te politiseren wegens de continue inspanning die moet geleverd worden en de grote dossierkennis die nodig is, wat toch heel veel mensen hindert ? Het is mijn vrees dat er te politiek gewerkt zal worden.

De voorzitter : Wat de planlastvermindering betreft, heeft men in het verleden de SIF-beleidsplannen gehad, die nu vervallen. Ik weet dus niet of men het lokale sociale beleidsplan zo zwaar moet opvatten. Heeft men met dit decreet niet de kans om de eindverantwoordelijkheid bij de OCMW's te leggen ? Moet het OCMW het hart vormen van het sociaal huis ? Is dit hier geen gemiste kans om verschillende zaken rond lokaal sociaal beleid te bundelen, die nu erg verspreid liggen ?

Wat betreft het sociaal huis ben ik ook niet echt voorstander van een verplichting, maar ik ben wel van mening dat er een aantal instrumenten moeten vervat zijn in het decreet, omdat men anders het risico loopt dat de uitvoering een lege doos blijft en er van een één-loket of van een lokaal sociaal beleid weinig in huis komt.

Mevrouw Ruth Stokx : Wat de vraag over de regionale werking betreft, vindt de VVSG inderdaad dat er verder moet nagedacht worden over het overstijgen van de gemeentelijke grenzen. Het is de bedoeling dat er in de toekomst in het welzijnslandschap veel meer op regionaal vlak gewerkt wordt.

Voor zo een regionale coördinatie is echter nog geen concreet model uitgewerkt. Het is belangrijk dat men het niet enkel houdt op het lokaal sociaal beleid, maar dat men zich ook bezint over de invulling van dat regionale niveau. Zo is er nu het decreet zorgregio's. Er moet verder nagedacht worden over de implementatie hiervan. Hier zijn de lokale besturen vragende partij om in die zorgregio's een taak op te nemen.

Wat betreft de planning, zijn er een heel wat vragen te beantwoorden. Ik begin met een vraag over de eindverantwoordelijkheid voor de planning. In ons VVSG-advies is daar inderdaad geen uitspraak over gedaan. Ik kan wel verwijzen naar het advies van de Hoge Raad Binnenlands Bestuur, waarin duidelijk gesteld wordt dat het een eindverantwoordelijkheid is van de gemeente. Er is hier in dit ontwerpdecreet ook geen uitspraak gedaan over hoofdstuk drie, waar de coördinatierol aan beide besturen toegekend wordt. De VVSG heeft enkel een advies gegeven over het hoofdstuk rond het sociaal huis, omdat dat het meest voor de hand lag. Indien u vraagt om de eindverantwoordelijkheden per hoofdstuk aan te duiden, dan denk ik dat, wat betreft planning, de eindverantwoordelijkheid bij de gemeente dient te liggen.

Wat betreft de vorming, is er inderdaad gezegd dat dit ook voor de planning zeer belangrijk is. Er wordt vastgesteld dat de pilootprojecten, die u aan-

haalt, voornamelijk gaan over het sociaal huis. Eigenlijk zouden die pilootprojecten ook kunnen opgestart worden voor die gemeenten die vooral willen investeren in planning. Er zijn al een paar algemene vormingen over planning geweest. Maar er kan bijvoorbeeld ook geïnvesteerd worden in andere methodieken zoals intervisie en supervisie.

Rond planning zijn er een aantal vragen geweest in verband met de betrokkenheid van de private sector. Die betrokkenheid moet er uiteraard zijn. Ik denk echter niet dat de private sector een lokaal sociaal beleidsplan mee moet goedkeuren, aangezien dat het werk is van de overheid, zijnde de gemeente en het OCMW. Het is wel belangrijk dat zo een plan wordt uitgewerkt samen met de brede welzijnssector.

Mevrouw Sonja Becq : Vindt u ook dat dit decreet kan ingeschreven worden ?

Mevrouw Ruth Stokx : Participatie staat ingeschreven in het decreet, in die zin dat er duidelijk moet aangetoond zijn dat men de private sector betrokken heeft.

Mevrouw Sonja Becq : Er staat geformuleerd hoe men dit gedaan heeft, maar er staat niet bij dat men het moet doen.

Mevrouw Ruth Stokx : Als men moet zeggen hoe men het gedaan heeft, dan moet men het ook doen. Men kan niet zeggen dat men het overwogen heeft. Men moet aantonen dat men het gedaan heeft. Ik denk niet dat het zinvol is om één model – bijvoorbeeld welzijnsraad – in het ontwerp van decreet op te nemen. De VVSG pleit daar voor de mogelijkheid om op lokaal vlak te kiezen welke modellen het meest zinvol zijn om mee te werken.

Het klopt dat het doel van elk lokaal bestuur het welzijn van de burgers is, maar dat betekent niet dat het lokaal sociaal beleidsplan het volledige gemeentelijke beleidsplan vervangt. Daarom verwijst het ontwerp van decreet naar de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap in verband met Welzijn. Het lokaal sociaal beleidsplan is een inclusief plan waarin vanuit welzijnsperspectief vastgelegd wordt wat gedaan zal worden op het vlak van cultuur, huisvesting, tewerkstelling, enzovoort. Precies daarom is de inbreng van de gemeenten zo belangrijk want het lokaal sociaal beleidsplan is meer dan een OCMW-meerjarenplan.

Dit ontwerp van decreet is een kaderdecreet waarin men niet in detail treedt. Er wordt inderdaad geen link gelegd met het armoededecreet of het

minderhedendecreet. De vraag naar de reden daarvoor dient aan het kabinet Welzijn gesteld te worden.

In de memorie van toelichting staat een uitgebreide definitie van het begrip coördinatie. De VVSG begrijpt dat dit decreet coördinatie niet tot in de meest extreme vorm en voor elke sector afzonderlijk kan omschrijven, en daarom vragen we een minimaal instrument zoals meldingsplicht of adviesrecht. De lokale besturen zijn beter dan Vlaanderen vertrouwd met het lokale niveau. Bijvoorbeeld Vlaanderen deelt erkenningen uit, maar de lokale besturen zijn ook op de hoogte van de activiteit van alle niet-erkende instanties.

Hoe verhouden de private partners zich tot de lokale besturen in het coördinatieoverleg ? Wij beschouwen de lokale besturen als primus inter pares omdat ze democratisch gelegitimeerd zijn en het lokaal beleid uitstippelen. Pas als de private partners geen initiatieven nemen, zal het lokale bestuur die taak overnemen.

De VVSG pleit ervoor het sociaal huis niet te verplichten. Het is een van de mogelijkheden om de toegang tot de dienstverlening te verruimen. Naast een sociaal huis oprichten, kunnen gemeenten ook hun welzijnsnetwerk uitbreiden. Om de toegankelijkheid te verbeteren kunnen alle bestaande welzijnstoegangspoorten bijvoorbeeld in het informatieblad van de gemeenten voorgesteld worden.

Als het sociaal huis wordt uitgebouwd zoals voorgesteld, moet absoluut vanuit het OCMW vertrokken worden. De Gentse welzijnsbureaus zijn een mooi voorbeeld. Het OCMW verleent de toegang, maar in de welzijnsbureaus houden Kind & Gezin, het algemeen welzijnswerk, de gemeente enzovoort zitdagen.

Eén enkele intake voor alle welzijnspartners is een mooi toekomstbeeld. Maar in de werkwinkels, die met een beperkt aantal partners werken, is dat al zo moeilijk te bereiken. Ook de 308 OCMW's beschikken niet eens over een gemeenschappelijk intake-model. De VVSG vraagt trouwens uitdrukkelijk om daar werk van te maken.

De OCMW's proberen al jaren de drempel te verlagen waardoor steeds meer burgers beseffen dat het OCMW er niet alleen maar is om financiële problemen op te lossen. De VVSG verkiest de drempel verder te verlagen in plaats van die drempel extra te benadrukken door het sociaal huis in te voeren.

Moet het sociaal huis werk maken van preventie ? Nadenken over hoe welzijnsproblemen vermeden kunnen worden is een beleidsopdracht en komt bijgevolg de gemeente en het OCMW toe. Het sociaal huis is geen beleidsorgaan, maar het kan wel signaleren waaraan gewerkt moet worden.

De waarborggemeenten gebruikten vroeger vaak de helft van de middelen die ze kregen om plannen op te stellen en op te volgen. We mogen dat niet nogmaals meemaken. Het is overigens niet de bedoeling dat het lokaal sociaal beleidsplan elk jaar opnieuw wordt geschreven. Plannen is goed, maar we mogen er niet in overdrijven.

Het lokale bestuur is meer dan alleen maar een politiek niveau. Politici en ambtenaren stippelen samen het lokaal sociaal beleid uit. Dat elke vergadering moet voorgezeten worden door een voorzitter of een schepen, klopt niet helemaal en is zeker niet overal de praktijk. Beleidsambtenaren spelen immers ook een belangrijke rol. Zij kunnen voltijs nadenken over het sociale beleid, dat vaak in tegenstelling tot de lokale private sector, die elk hun eigen project uitvoeren.

Is dit ontwerp van decreet een gemiste kans om alles te bundelen ? Moet het OCMW het beleid niet uittekenen ? Het sociaal huis is alleszins geen beleidsconcept, maar een operationeel dienstverleningsconcept. Dit ontwerp van decreet bepaalt niet wie de eindverantwoordelijkheid over het lokaal sociaal beleid draagt : gemeente of OCMW. In die zin is het zeker een gemiste kans. Alsnog verantwoordelijken aangeven, zal wel nog heel wat discussie vergen.

2. Uiteenzetting door mevrouw Monica De Coninck, voorzitter OCMW Antwerpen

De voorzitter : Het OCMW van Antwerpen heeft een sociaal plan uitgewerkt. Mevrouw De Coninck zal dat toelichten.

Mevrouw Monica De Coninck : Een OCMW in een grootstad functioneert anders dan in een kleine gemeente. Het OCMW van Antwerpen heeft een budget van ongeveer 1 miljard euro en stelt 12.000 mensen tewerk. Er zijn 178 activiteitencentra, ter grootte van een bedrijfje. Daarvoor moet een lokaal sociaal beleidsplan opgemaakt worden met de verschillende actoren en de stad. We hebben 25 sociale centra, 38 dienstencentra en 19 rust- en verzorgingstehuizen, verspreid over het grondgebied. Er zijn dus nogal wat aanspreekpunten voor de burger. In het beleidsplan van het OCMW

staat uitdrukkelijk dat in al die plaatsen een loketfunctie moet zijn. Als iemand bijvoorbeeld behoefte heeft aan thuiszorg en het sociaal centrum is de dichtst bij, kan hij zich daar aanmelden. De dienst moet de gegevens noteren en contact opnemen met de thuiszorgdienst. Hetzelfde geldt voor een dienstencentrum. Vandaar dat we proberen complementair te werken.

We hebben nog geen lokaal sociaal beleidsplan voor stad, OCMW, de derden en eventuele andere actoren. We hebben wel een goed beleidsplan van het OCMW. We zijn daarvoor vertrokken van de sociale grondrechten die in de Grondwet staan. Van die sociale grondrechten hebben we eenvoudig geformuleerde strategische doelstellingen gemaakt, bijvoorbeeld : iedereen heeft recht op een dak boven zijn hoofd ; iedereen heeft recht op middelen, dus niet alleen centen ; iedereen heeft recht op een zinvolle besteding. Dat kan werk zijn, maar, en dat geldt voornamelijk voor ouderen, ook andere tijdsbesteding.

Op basis van de strategische doelstellingen zijn themagroepen gemaakt die bestaan uit vertegenwoordigers van OCMW, stad, de derden en de doelgroepen zelf, dus ook organisaties van armen en ouderen of huisvestingsmaatschappijen, geneesheren. Die themagroepen werken de concrete acties uit voor de komende vijf jaar. We hebben zes maanden nodig gehad om het beleidsplan in grote lijnen op te stellen en we zijn dat nu aan het verfijnen.

Nu zijn we een lokaal sociaal beleidsplan aan het voorbereiden. Er zijn reeds contacten geweest met de derden en met de stad. Dat proces, dat in maart afgerond moet zijn, wordt het sociaal congres genoemd. De drie actoren zullen praten over de drie aspecten van het sociaal beleid : de sociale grondrechten die voor iedereen gelden ; de doelgroepen ; het territorium (de stad, wijk of gemeente). Het is een soort matrixmodel. Daarnaast hebben alle actoren verschillende rollen : regelgever, financier, informatieverstrekker, initiatiefnemer. Iedereen kan één of meerdere rollen spelen.

Het OCMW heeft bijvoorbeeld een vaste vergadering opgestart waarin alle privé-actoren die met thuisloosheid of dakloosheid te maken hebben zijn samengebracht : het OCMW, de stad, politie, sociale huisvestingsmaatschappijen, enzovoort. We zijn gestart met de opstelling van een winternoodplan, dan is de nood immers het hoogst. Volgens het weer worden dan acties ondernomen. Op basis daarvan hebben we het beleid verder ontwikkeld. Het OCMW coördineert vooral, maar financiert

ook. Een ‘onderaannemer’, de Biekorf, baat in onze gebouwen een nachtopvang voor daklozen uit. We betalen hen daarvoor. We hebben trouwens met hen een contract afgesloten voor negen jaar. Het is uitzonderlijk om met privé-welzijnsorganisaties dergelijke lange contracten af te sluiten. Ze zijn echter het best geplaatst om die taak efficiënt uit te voeren en het OCMW steunt hen. Dergelijke dynamiek op lokaal sociaal vlak is mogelijk, maar een goed beleidsplan is een voorwaarde daarvoor.

Voor het sociaal congres hebben we een groot schema gemaakt met de voornoemde drie aspecten van het sociaal beleid en een lijst van alle mogelijke rollen. We zijn van plan om alle vakjes op te vullen. We zullen nagaan wie bijvoorbeeld bezig is met de huisvesting van minderjarigen in het district Wilrijk. De bedoeling is om een volledige inventaris te maken om nadien te kunnen bepalen of er leemtes of overlappingsen zijn. Dan kan bepaald worden of bijkomend initiatief noodzakelijk is en wie dat het beste doet. We zullen ook nagaan of alle taken zo goed mogelijk verdeeld zijn en of elke organisatie de juiste rol vervult. Dat zal niet gemakkelijk zijn. Het helpt wel dat we zelf een duidelijk plan hebben.

In dit ontwerp staat het overleg tussen stad, OCMW en derden centraal. Het SIF heeft bewezen dat overleg nodig is en dat beleidsplannen en strategische plannen zeer goed zijn, maar niet mogen verzanden in kommaneuwerij. Goede besturen hebben geen problemen met planning, dat is immers noodzakelijk voor een goede werking. Vooral slechte besturen, die veel willen verdoezelen, zeuren over planning. Een plan van 10 bladzijden kan schitterend zijn en een duidelijk beeld geven van de acties en samenwerking. Evenzeer kan een plan van 300 bladzijden geen enkele duidelijkheid verschaffen. Ik pleit dus niet voor dikke plannen of lang werk. Sommige aspecten zijn wel complexer dan andere. Het is echter essentieel om een en ander uit te klaren. Vandaar vind ik het belangrijk dat in dit ontwerp duidelijk omschreven wordt wat een beleidsplan is en wat de doelstellingen zijn. De OCMW's en gemeenten moeten de nadere invulling echter zelf kunnen bepalen: laat maatwerk toe. In decreten wordt dikwijls de grootste gemene deler gezocht die uiteindelijk bij niemand past. Dat geldt trouwens voor alle principes die naar voor geschoven worden.

Door de vergrijzing en de globalisering zullen de sociale behoeften niet dalen. Burgers worden ook veeleisender. We hebben een systematisch gebrek aan middelen. OCMW's zijn vooral een bedelbestuur: ze innen geen belastingen maar moeten

overal gaan bedelen voor centen. In deze barre tijden is het niet gemakkelijk voor OCMW's. Ook lokale besturen hebben minder middelen. Zij zien openbare ziekenhuizen en OCMW's als geldverslinders. Voor de aanleg van pleinen en straten wordt dat argument minder gebruikt. OCMW's werken bedrijfsmatig: ze hebben ook veel inkomsten van hun klanten, meer dan gemeenten. De organisatie van een OCMW is dus complexer.

Uiteraard zijn we bekommerd over de toegankelijkheid van onze dienstverlening. Hier wordt het sociaal huis als hét instrument naar voor geschoven. Het is een mooi woord, want het OCMW heeft nog dikwijls de naam enkel voor armen te zijn. We hebben echter meer zieke of oudere klanten. Het stigma blijft.

We hebben klanten genoeg, maar zijn het ook de juiste klanten? Men moet aan lokale besturen kunnen vragen hoe ze de toegankelijkheid zullen garanderen. Vraag is of dat altijd via een sociaal huis moet. In een goetstad als Antwerpen zijn er wijkbureaus, districts bureaus, sociale centra en dienstencentra per wijk – waar ook heel veel gedaan wordt voor senioren – en seniorenlokalen. Dat zit, bij wijze van spreken, allemaal in één straat. Of we daar nu al dan niet één sociaal huis moeten van maken, moet telkens in een bepaalde context bekeken worden. In Antwerpen-Noord bijvoorbeeld is het misschien niet slecht de verschillende voorzieningen die er zijn, beter op elkaar af te stemmen. Maar zijn de mensen beter af door daar één sociaal huis van te maken? In de context van Wilrijk kan het antwoord totaal anders zijn.

Hoe ver gaat men met sociaal beleid? In Antwerpen wordt het OCMW steeds meer de vuilnisbak voor alles waar het stadsbeleid in faalt. Maar waarom zou, door het opstellen van een beleidsplan, niet een deel vanuit het OCMW naar de stad getransfereerd kunnen worden? Een voorbeeld: kan er met de havenschepen niet samengewerkt worden voor de activering van leefloners? Binnen de stad leeft dit nog onvoldoende. Eén van strategische doelstellingen in mijn beleidsplan is iedereen het recht op maatschappelijke en culturele participatie te garanderen. De reactie van het schepencollege bij de presentatie van dat plan was dat het OCMW zich niet met cultuur moest bezighouden. Toen ik repliceerde dat ik deze passage meteen wou schrappen op voorwaarde dat het schepencollege kon aantonen dat mijn doelgroepen – armen, ouderen, zieken – participeren in zijn cultureel beleid, mocht ik de passage meteen laten staan. We zijn daar nu heel actief mee bezig en proberen daar ook vernieuwend in te zijn. Zo is er het project

“Bad van Marie”, om met ouderen in een rusthuis toneel te spelen waar de buitenwereld op uitgenodigd wordt.

Als we zorgstrategische plannen opmaken, zowel voor de openbare ziekenhuizen als voor de rusthuizen, moeten we een omgevingsanalyse maken en contacten zoeken met private partners en het aanbod dat zij realiseren. Voor het zorgstrategisch plan rust- en verzorgingstehuizen hebben we een vijftig- of zestigtal RVT's van de regio Antwerpen uitgenodigd, slechts 3 zijn op onze uitnodiging ingegaan. Hoe kan een lokaal bestuur een ernstige omgevingsanalyse maken als de mensen niet mee doen of als het de gegevens over het aanbod niet krijgt van de hogere niveaus ?

Ik zou echt niet willen dat een en ander verzandt in het investeren in stenen. Vereng dit niet tot een huis of een website. Veel essentiëler is dat er per wijk een gecoördineerd welzijnsoverleg komt, waar initiatieven groeien, om informatie te bieden en om deels ook preventief onderzoek naar noden te verrichten.

Laat ik tot slot nog een voorbeeld geven inzake het ontwikkelen van instrumenten met derden. Met iedereen die aan sociale tewerkstelling doet of taallessen geeft, gaan we momenteel na hoe we een screeningsinstrument kunnen ontwikkelen om op dezelfde manier het taalniveau te bepalen van onze cliënten. Dat gaat ver, bijvoorbeeld ook met de VDAB. Maar men zou bijvoorbeeld ook zo'n samenwerkings- en screeningsinstrumenten kunnen ontwikkelen voor huisvesting en woonbegeleiding. Dat zijn zaken die binnen het lokaal sociaal beleid kunnen afgesproken worden.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Iedereen zal uw ervaring met de omgevingsanalyse in verband met de VIPA-dossiers bevestigen, ook de private sector. Hebt u zelf al gevraagd in welke mate dit bij de Vlaamse overheid kan tot stand komen ? Lokaal sociaal beleid heeft telkens heel wat parameters nodig. Die zouden perfect moeten kunnen aangeleverd worden of gemeenschappelijk te vinden zijn, al was het maar op het web. Is er ter zake al iets gebeurd ?

OCMW's zijn soms betrokken in allerlei VZW's, als partner in een tewerkstellingsinitiatief, in buitenschoolse kinderopvang enzovoort, omdat ze op die manier vlotter kunnen werken. Hoe beoordeelt u dit vanuit grootstedelijk perspectief ?

De heer Carlo Daelman : U stelt dat er behalve het sociaal huis ook andere instrumenten kunnen zijn

om een geïntegreerd beleid te organiseren. Dat koppel ik aan uw mededeling dat er in de diverse Antwerpse wijken verschillende voorzieningen zijn en dat iemand met om het even welke vraag moet terecht kunnen in de dichtstbijzijnde infrastructuur, van waaruit hij dan verder geholpen wordt. Is dat eigenlijk al geen embryonaal systeem van intake en doorverwijzing ?

Mevrouw Monica De Coninck : Over VIPA heeft de VVSG sedert een jaar geregeld overleg met de minister van Welzijn. We hebben haar gevraagd om de ganse werking te herbekijken. Eén van de elementen is informatie-uitwisseling. In ons OCMW-beleidsplan, hebben we strategische en operationele doelstellingen en concrete acties op het veld. We hebben inmiddels ook een monitoringsysteem ontwikkeld : we bepalen heel duidelijk welke resultaten we willen bereiken en we hebben indicatoren om na te gaan of we daar al dan niet op scoren. Dat is een leerproces. We maken cijfers op voor de 13 strategische doelstellingen om de drie maand. Dat is bestuurlijk een zware investering, maar we boeken stilaan resultaten. We krijgen nu ook zeer veel goede reacties van de personeelsleden, hoewel ze aanvankelijk wat weigerachtig stonden. Door de cijfers – een controle, maar dan op een positieve manier – zien ze nu immers het resultaat van hun werk.

De cijfers over activering en doorstroming worden om de drie maanden doorgegeven. Dat is beleidsinformatie, die een zekere controle vertegenwoordigt, maar ook voor kennisopbouw dient.

Het Antwerpse OCMW had tot nu toe slechts twee VZW's. De VZW Beschut Wonen gaat op in de VZW Openbare Ziekenhuizen, tot de oprichting waarvan wij verplicht worden. De andere VZW, Hazenveld, is een publiek-privaat partnerschap. Wij werken liever met VZW's als onderaannemers als het gaat om een specifieke opdracht waarover een contract wordt afgesloten en resultaten afgesproken. De nieuwe OCMW-wetgeving laat ons evenwel toe om zelf een bedrijfsboekhouding te hebben en activiteitencentra te onderscheiden. Dat kan, als men maar wil, even transparant zijn als om het even welke VZW. Men moet dan ook wel aan de bestuurlijke cultuur en de mentaliteit werken. Maar VZW's oprichten hoeft dan niet meer.

Wat het sociaal huis betreft, is een van onze eerste strategische doelstellingen dat iedereen zich welkom moet voelen bij het OCMW. Dat wordt geoperationaliseerd in de doelstellingen dat iedereen een aanspreekpunt moet vinden op 20 minuten – te voet of met het openbaar vervoer – van zijn woon-

plaats. De intake moet plaatsvinden binnen 20 minuten na aankomst. Met het oog daarop hebben wij alle dienstencentra, sociale centra en rust- en verzorgingstehuizen geografisch doorgelicht. Er blijven slechts een drietal dode hoeken over : heel Linkeroever, een deel van Luchtbal en een klein stukje van Deurne. Het is ook een doelstelling om mensen zo klantvriendelijk mogelijk te helpen en bijvoorbeeld onnodige verplaatsingen te vermijden of bejaarde mensen thuis te bezoeken.

Met het oog daarop maken wij ook afspraken met andere sociale partners. Dat is overigens ook een van de doelstellingen van het sociaal congres. Maar dat is niet altijd gemakkelijk. Zo gaan drie sociale-huisvestingsmaatschappijen akkoord met een centraal intakepunt, maar vier andere niet. Zij zijn bang voor een centrale wachtlijst, omdat ze sommige klanten systematisch willen weigeren.

3. Uiteenzetting door de heer Jan Boonen, voorzitter OCMW Ranst

De heer Jan Boonen : Ranst is een gemeente met ruim 17.000 inwoners. Ongeveer een derde van de OCMW's bevindt zich in gemeenten met minder dan 10.000 inwoners en ongeveer een derde in gemeenten van onze grootte, wat betekent dat de meerderheid van de mensen in niet-grootstedelijke gebieden woont.

Ik ben daarnaast ook voorzitter van Kina, een publiekrechtelijke vereniging van OCMW's uit de regio Antwerpen. Alle OCMW's van het arrondissement zijn lid, behalve die van Zwijndrecht, Aartselaar en de stad Antwerpen. Het gaat om een samenwerkingsverband dat is ontstaan in 1986 uit de noodzaak om elke dag weer een dak, een bed en ontbijt te moet vinden voor mensen die daar nood aan hebben. Wij zetten vorig jaar ook het eerste regionale sociaal huis op in Malle.

Het ontwerp van decreet mist enkele kansen. Men had bijvoorbeeld duidelijkheid kunnen scheppen inzake de bevoegdheidsverdeling tussen gemeenten en OCMW's en inzake de toekomst van die laatste. Twee jaar geleden leverde een onderzoek vier typologieën op. Men kon onder meer de OCMW's afschaffen door ze volledig in de gemeenten te integreren, hen juist autonoom herstylen of organiseren over meerdere gemeenten. Maar op een bepaald moment werd dat debat niet langer voortgezet.

De tekst gaat uit van samenwerking en ik ben op dat vlak een overtuigde believer. Maar samenwer-

king kan niet zonder duidelijkheid over wie de trekkende en de sturende rol te vervullen heeft. Men zegt dat de lokale overheden dankzij het SIF veel ervaring zouden opgedaan hebben met de samenwerking tussen gemeenten en OCMW's. Dat is niet zo. Het is wishful thinking. Het heeft hen alleen geleerd om dwangmatigheid te omzeilen. Veel SIF-geld is naar de opstelling van plannen gegaan en externe bureaus hebben daar veel geld mee verdiend. Maar een behoorlijk lokaal bestuur weet zelf te plannen en is zich bewust van het belang daarvan.

Voor de SIF-plus-gemeenten ligt het natuurlijk anders, want die kregen veel extra middelen. De andere gemeenten kregen alleen het geld dat ze toch al kregen uit het Bijzonder Fonds voor Maatschappelijk Werk of het Kansarmoedefonds voortaan langs een andere weg, met name het SIF. Daarmee moesten ze dan planmatig omgaan en daarover rapporteren, wat hen op betuttelende wijze werd opgedragen, alsof ze kleine kinderen waren. Iemand gebruikte daarnet terecht het woord kommaneuwerij. Nieuwe initiatieven als lokaal sociaal beleid of eventueel een sociaal of welzijnshuis mogen niet zoals toen aangepakt worden.

Kunnen we eindelijk duidelijkheid krijgen over de taak van het OCMW ? In dit ontwerp wordt opnieuw de noodzaak beklemtoond van samenwerking tussen gemeente en OCMW om een lokaal sociaal huis of een lokaal sociaal beleidsplan te realiseren. Als er geen goede verstandhouding is tussen de schepen van Sociale Zaken en de OCMW-voorzitter zal er van dit beleid evenwel niets in huis komen.

Op dit ogenblik is het enige overlegorgaan tussen de gemeente en het OCMW het overlegcomité dat vier keer per jaar samenkomt. Ik denk trouwens dat er weinig gemeenten zijn waar dit comité vaker samenkomt dan wettelijk verplicht. Op die manier kan men geen gemeenschappelijk beleidsplan maken. De samenwerking moet veel intensiever zijn.

Enkele jaren geleden heb ik ervoor gepleit dat de beleidsmakers van OCMW en gemeente geregeld zouden samenkomen. Dit geldt in de eerste plaats voor de uitvoerende organen, namelijk de OCMW-voorzitter met zijn dagelijks bestuur en het schepencollege. Men zou bijvoorbeeld meer mogelijkheden kunnen creëren voor de aanwezigheid van de OCMW-voorzitter op het schepencollege. Ook de VVSG is voorstander van dit model.

Men moet duidelijk uitmaken welk orgaan het lokaal sociaal beleid moet trekken. Indien dat de gemeente is, moet het OCMW opnieuw de uitbetalingskas worden zoals de Commissie voor Openbare Onderstand dat was vóór de hervorming van 1976.

Ik ben het eens met de VVSG dat het OCMW het best de trekker kan worden van het sociaal beleid. Ook het OCMW heeft een democratische basis, al is de OCMW-raad dan niet rechtstreeks verkozen. Ik meen trouwens dat men werk zou moeten maken van de rechtstreekse verkiezing van de OCMW-raad, zoals die nu al bestaat in de facilitetengemeenten. Nogal wat OCMW-raadsleden worden bekeken als tweede keus gezien omdat ze niet in de gemeenteraad zijn verkozen. Indien men de OCMW-raadsleden rechtstreeks laat verkiezen, dan wordt het duidelijk dat de kandidaten voor deze functie kiezen. Uiteraard moet het sociaal beleid worden uitgewerkt in samenspraak met de gemeenten, maar het OCMW moet de eindverantwoordelijkheid dragen.

Over de vraag of dat moet gebeuren via de methode van het sociaal huis, moet men nog verder nadenken. Ik heb me pas zeer onlangs gerealiseerd dat de discussie over het sociaal huis een discussie was over bakstenen. Ik heb altijd gedacht dat het ging over een manier van werken. Dat daarvoor ook een huisvesting moet worden gezocht, lijkt me een evidentie. We gaan toch geen derde verantwoordelijke instantie creëren indien men het eerste basisinstituut, het OCMW, niet de mogelijkheid geven dat zelf te ontwikkelen.

Binnen de vijf jaar zou een één-loketsysteem moeten gerealiseerd worden. Deze termijn lijkt me wel erg kort. Ik vraag me trouwens af of men in iedere gemeente een superdeskundige zal kunnen vinden die de mensen onmiddellijk zal kunnen doorverwijzen naar de juiste instantie.

Verder wil ik me aansluiten bij de opmerking van mevrouw Stokx dat er in het ontwerp van decreet niets terug te vinden is over grensoverschrijdend werken, een zeer belangrijk thema voor kleine gemeenten. Ik ben trouwens nog altijd gefrustreerd door het decreet op de zorgregio's. Bij de uitwerking van dit decreet werd uitgegaan van een zuiver wetenschappelijk standpunt. Met de bestaande situatie mocht geen rekening worden gehouden. Zo werd mijn gemeente, zoals nog verschillende andere gemeenten, ingedeeld in een regio waarmee ze niets te maken had, terwijl er wel al werd samengewerkt met andere gemeenten. Dat was ook een be-

langrijke kritiek van de VVSG. Een dergelijk opgelegd systeem werkt niet.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Mijn vraag over de zorgregio's vervalt omdat u uw standpunt erg duidelijk hebt geformuleerd. Onze fractie is het daarmee eens. De zorgregio's negeren wat spontaan is ontstaan. Voor bepaalde regio's is het ook erg moeilijk de provinciegrenzen niet te respecteren.

Ik ben het ermee eens dat er bij de Vlaamse overheid kommandeers zijn. In de rusthuissector stel ik echter een andere evolutie vast. De inspectie detecteert problemen, maar zoekt ook mee naar oplossingen die na een bepaalde overgangsperiode moeten geïmplementeerd zijn. Denkt u dat een dergelijke begeleiding zinvol kan zijn voor de kleinere OCMW's ?

De heer Boonen pleit voor duidelijkheid omtrent de instantie die het sociaal beleid moet trekken. Zelf meent hij dat het OCMW die rol moet spelen. Hoe is de betrokkenheid van de OCMW-raadsleden en de gemeenteraadsleden in de praktijk ? Kleinere OCMW's werken vaak ook met vrijwilligers. Worden deze burgers ook betrokken bij de voorbereiding van het lokaal sociaal beleid ?

De heer Carlo Daelman : U heeft eerst verwezen naar de SIF-periode waarin een ver doorgedreven plannenmakerij opviel die geen meerwaarde bracht voor een gewone SIF-gemeente. Ik beaam dat de SIF-reglementering een te zware planlast met zich meebracht, maar ik denk dat er wel degelijk een meerwaarde werd gecreëerd. Zelf maakte ik deel uit van een SIF-stuurgroep die dankzij het nieuwe mechanisme een aantal nieuwe accenten heeft kunnen leggen in de gemeente. Geld dat anders naar de reguliere werking zou zijn gegaan, heeft ervoor gezorgd dat men op een andere manier nadacht over sociaal beleid en impulsbeleid op gemeentelijk vlak.

U vraagt om de verantwoordelijkheid bij één actor te leggen, wat ook door de voorgaande sprekers werd aangehaald. Als de eindverantwoordelijkheid bij het OCMW komt te liggen, vraag ik me af hoe deze instantie ervoor zal zorgen dat het lokaal sociaal beleidsplan de bevoegdheden van het OCMW overstijgt.

De heer Jan Boonen : Wij vinden het uiteraard nuttig om ondersteuning te krijgen. Enkele weken geleden kon ik zelf een evolutie in die zin ervaren in de rusthuissector, doordat er nieuwe mogelijkheden zijn om samen te werken met een privé-part-

ner voor de oprichting van een rusthuis. De lokale besturen worden op dit moment overbelast.

Het samenwerken tussen meerdere gemeenten biedt eveneens ondersteuning. In Antwerpen staat Kina daarvoor in. Er is samenwerking op juridisch en technologisch vlak, maar ook voor arbeidstrajectbegeleiding en het samenbrengen van gelden.

De betrokkenheid van vrijwilligers, gemeenteraadsleden en OCMW-raadsleden rond het sociaal beleid varieert sterk van gemeente tot gemeente. In mijn gemeente vertonen de OCMW-raadsleden interesse in het beleid, maar dit kan niet gezegd worden van de gemeenteraadsleden. Het SIF had als opzet sociale actoren bij de zaak te betrekken en een stuurgroep op te richten. Maandenlang hebben wij moeten zoeken naar lokale actoren die hiervoor interesse hadden. Wij hebben geen extra middelen gekregen met de komst van de SIF-regels, dus er waren geen fondsen voor nieuwe initiatieven. Dit werkte demotiverend voor de leden van de stuurgroep. SIF werd politiek verkocht als het bekomen van nieuwe middelen voor nieuwe impulsen en een ander beleid. Wij kregen echter dezelfde middelen via andere kanalen.

4. Uiteenzetting door de heer Erwin De Vriendt, afgevaardigd bestuurder Solidariteit voor het Gezin

De heer Erwin De Vriendt : Mevrouw Stokx heeft er al op gewezen dat het OCMW van Gent als voortrekker optrad in het realiseren van welzijnsbureaus. Deze bureaus waren voorlopers van het sociaal huis en werden met groot succes in Gent geopend toen ik optrad als voorzitter van het OCMW.

De memorie van toelichting bevat veel interessantere informatie dan het voorontwerp van decreet dat ik twee jaar geleden kon lezen. De essentiële opmerkingen die ik toentertijd maakte blijven echter nog steeds gelden. Het ontwerp van decreet bevat naast positieve en negatieve aspecten ook enkele moeilijkheden.

Een positief aspect is het principe van het sociaal huis. De welzijnsbureaus in Gent hebben bewezen dat deze projecten mogelijk zijn, mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Het OCMW moet bereid zijn om de deur open te stellen voor alle partners en de planning van het lokaal sociaal beleid te delen.

Tussen de lijnen lees ik dat het governmentprincipe wordt vervangen door het governanceprincipe. In plaats van te reguleren en te domineren streeft men nu naar flexibiliteit, monitoring, marktstructurering, enzovoort. Dat is een goede zaak mits het lokale bestuur de markt niet overneemt.

In het OCMW van Gent heb ik destijds de sociale-conjunctuurbarometer gelanceerd. Dit driemaandelijks tijdschrift was zowel voor alle betrokkenen bestemd als voor het brede publiek. Het informeerde over de hulpverlening en de tendensen. Ik heb toen gemerkt dat niet alle gegevens beschikbaar zijn omdat zaken als de variabiliteit van rusthuisbedden op een hoger niveau bepaald worden. Het lokale beleid kan daardoor niet voor extra stimuli zorgen. Deze beperkingen zouden door overleg weggewerkt kunnen worden.

Dit ontwerp van decreet probeert het overleg te institutionaliseren. Dankzij het SIF moest men met elkaar beginnen te praten, wat tot samenwerking leidt. Ik wil best aannemen dat kleine gemeenten het daar moeilijker mee hebben, maar in Gent heb ik daar goede ervaringen mee, ook al hadden de schepen voor Sociale Zaken en de OCMW-voorzitter niet dezelfde politieke achtergrond.

Ik zie echter ook twee moeilijkheden in dit ontwerp. Voor iemand die praktisch is ingesteld, is dit ontwerp van kaderdecreet heel vaag. Ik lees er alles in en tegelijk ook niets. In de decreettekst lijkt het de bedoeling dat het lokaal beleid alles uitvoert, maar in de memorie van toelichting legt men eerder de nadruk op coördineren en stimuleren. Deze vaagheid kan echter tot ongunstige interpretaties leiden. De private sector maakt zich vooral zorgen over artikel 5. Zowel wat erin staat als wat er niet instaat, verontrust ons. Ik wil evenmin negatief zijn. De private sector wil helpen bij de concretisering.

Het lokaal sociaal beleid wordt door het gemeentelijke perspectief te territoriaal benaderd. Sociale problemen als vergrijzing of armoede overstijgen het gemeentelijke niveau. Dergelijke aangelegenheden vereisen een macrosociologische benadering en daarom moet een duidelijke link gelegd worden tussen het lokale beleid en de niveaus daarboven. De gemeenten zullen moeten inzien dat ze niet alles kunnen sturen en coördineren.

Afsluitend wil ik vier negatieve punten vermelden. Het fundamentele probleem om tot een eenvormig sociaal beleid te komen, wordt niet aangepakt. De verhouding tussen de gemeenten en de OCMW's wordt niet uitgeklaard. De private sector hoort

soms andere dingen van de schepen voor Sociale Zaken dan van de voorzitter van het OCMW. De private sector wordt ook op twee verschillende lokale niveaus bevraagd en dat kan niet als we tot een gestructureerd overleg met de gemeenten willen komen. Ik spreek in dat opzicht ook in naam van de Vereniging voor Diensten van Gezinszorg.

De territoriale benadering kan het lokale beleid inspireren tot foute ambities. Op die manier wakken we intergemeentelijke concurrentie aan.

De positie van de verschillende partners is niet duidelijk. Het begrip sociaal huis wordt niet nader omschreven. Men heeft het over coördinatie zonder taken uit te delen. Voor de private sector is het belangrijk om te weten wie waarvoor verantwoordelijk is. Wij vragen uitdrukkelijk om artikel 5 nader te omschrijven.

Er wordt ten slotte geen onderscheid gemaakt tussen dienstverlening en informatieverstrekking. Het sociaal huis verstrekt in de eerste plaats informatie, maar steunt ook de dienstverlening. Er is een fundamenteel verschil tussen problemen analyseren en hulp verlenen.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Heeft de Vereniging van Diensten voor Gezinszorg uw tekst besproken ?

Gemeenten en OCMW's organiseren ook diensten voor gezinshulp. Is er onderlinge concurrentie ? De financiering en de regelgeving is er anders dan in de private sector. Wat is uw ervaring daarmee ?

Grootsteden zijn wellicht groot genoeg voor een territoriale benadering, maar moeten we voor kleine gemeenten niet voor een bovenlokale benadering opteren ?

In de private voorzieningen wil men de gebruikers bij het beleid betrekken. Hoe staat u daartegenover ? Ziet u een verschil tussen de private sector en het OCMW ?

De heer Carlo Daelman : Lokale besturen zullen inspraak in de programmering vragen als ze moeten coördineren. De lokale besturen hebben daar geen vat op en dat leidt tot spanningen.

Dit ontwerp van decreet blijft daar vaag over. Moeten we geen evenwicht zoeken tussen de coördinerende rol van de lokale besturen en de bovengemeentelijke actoren van bijvoorbeeld Solidariteit voor het Gezin, die ook werkgever is ?

De heer Erwin De Vriendt : Anderhalf jaar geleden hebben we het voorontwerp van decreet besproken met de Vereniging van Diensten voor Gezinszorg. Mijn tekst is op die bespreking gebaseerd. Het ontwerp is nog niet besproken, maar dat gebeurt binnenkort.

Voor wat betreft de relatie met de gemeenten en de gemeentelijke diensten voor gezinszorg bestaat er een globaal overleg, dat goed functioneert. De belangen van de private sector kunnen er goed verdedigd worden.

Mijn persoonlijke mening over het bestaan van gemeentelijke diensten of van gemeenten die zelf diensten organiseren, is dat er moet gestreefd worden naar een subsidiariteitsprincipe en niet naar een concurrentieprincipe. In die zin lijkt vandaag het concurreren tussen private diensten en gemeentelijk diensten een anachronisme. Het is wel belangrijk dat de zorg in een soort markteconomie wordt geplaatst, waarbij de vrije keuze van de gebruiker wordt gegarandeerd. Wanneer iemand niet tevreden is van één dienstverlening, moet hij of zij kunnen kiezen voor een andere kwaliteitsvolle dienstverlening. De concurrentie moet op dat vlak kunnen spelen. Mijn collega van de openbare dienst zal hier begrijpelijkerwijs niet mee akkoord gaan.

Wat betreft de territorialiteit van een grootstad ben ik het volledig eens met u. Er dient inderdaad grensoverschrijdend gewerkt te worden. Er zijn middelen genoeg om dit te kunnen bewerkstelligen. Voor gezinszorg of thuiszorg in het algemeen dient er ook provinciaal overschrijdend gewerkt te worden. Wanneer men bijvoorbeeld programmeringsnormen vastlegt, hetgeen vandaag al gebeurd is door de huidige Vlaamse regering, kan dat verfijnd worden door het lokaal sociaal beleid. Er moeten dan aan de hoge overheid signalen gegeven worden, die op haar beurt de private sector tot verplichtingen aanzet. Via regelgeving moeten daarom schotten ingebouwd worden, opdat die zaken opgevolgd worden.

Het is dus daarbij van fundamenteel belang dat het lokaal sociaal beleid een signaalfunctie vervult. Vandaag is het vraagaanbod groter dan de dienstverlening die de sector kan geven, waardoor we de regio's moeten kiezen, waar we het personeel vinden. Dit is geen oplossing natuurlijk. Ik wil hier het vonnis niet maken van de diensten gezinszorg, waar al jaren gepleit wordt voor een uitbreiding van het urencontingent met 4 procent op jaarbasis, wat niet verkregen wordt en leidt tot de negatieve situatie van vandaag.

Aangaande het gebruikersrecht, is het inderdaad zo dat wij ook gevat worden door de inspraak van de gebruikers. Het kwaliteitsdecreet van de Vlaamse regering stelt zeer zware eisen, waar de private sector tracht aan tegemoet te komen. Mijn dienst alleen doet driemaal per jaar bevestigingen om de kwaliteit te garanderen. De sector is dus volledig mee met dat kwaliteitsdenken om ervoor te zorgen dat de dienstverlening goed gepercipieerd wordt.

Aangaande de programmering, waarvan sprake in artikel 5, wil ik meegeven dat een lokale overheid bij het verlenen van adviezen, het vastleggen van programmeringnormen en het toekennen van beleidsopties niet mag vervallen in een situatie van rechter en partij. Zelf dienstverlening doen en ook advies geven over hoe anderen het moeten doen, kan dus niet. Ik verwijs hierbij naar het ministerieel besluit van 30 april 1999 houdende de vaststelling van de criteria van de dienstencentra, waar de lokale overheden dienstencentra organiseren en waar de private sector dat ook kan doen, maar de toelating hiervoor moet vragen aan die lokale overheden. Het is natuurlijk niet logisch dat men bij een collega-concurrent een advies moet vragen, waarbij de kans zeer groot is dat het voorstel afgeketst wordt, rekening houdende met een negatieve politieke constellatie. Hiervoor moet opgelet worden. De FOS (Federatie Onafhankelijke Seniorenzorg) heeft bij de Raad van State trouwens een procedure ingeleid omdat het gelijkheidsbeginsel geschonden werd en ze heeft gewonnen. Er moet dus opgepast worden in artikel 5 dat er niet vervallen wordt in rechter-partijsituaties en in aantastingen van het gelijkheidsbeginsel.

5. Uiteenzetting door mevrouw Vera Van der Borgh, voorzitter OCMW Aalst

Mevrouw Vera Van der Borgh : Dit ontwerp van decreet betreffende het lokaal sociaal beleid heeft als doelstelling het lokale beleid te plannen op langere termijn. Maar wat is nu hét lokaal sociaal beleid ? Er is geen duidelijke definitie. Het is trouwens moeilijk te omschrijven. Het is evident dat er duidelijke verschillen zijn tussen de Vlaamse gemeenten : zowel op het vlak van actoren, als wat betreft beleidskeuzes en uitvoering.

Met dit ontwerp wil men ook aantonen dat sociaal beleid een kerntaak is van de overheid. Samenwerking tussen gemeente en OCMW bij de opmaak van een sociaal beleidsplan is zeker positief. Het ontbreekt vooral aan duidelijkheid over de concrete uitvoering. Er blijven te veel mogelijkheden

open. In artikel 4, § 1, staat dat het lokaal sociaal beleidsplan een omgevingsanalyse moet bevatten.

Een en ander doet mij huiveren en vrezen voor een overvloed aan cijfergegevens, voor dikke boeken, en voor veel energie en tijd. Eerst was er het beleidsplan in het kader van het Vlaams Fonds voor de Integratie van Kansarmen (VFIK). Sinds 1997 moest een beleidsplan voor het Sociaal Impulsfonds (SIF) opgemaakt worden, met jaarlijks voortgangsrapporten en addenda. Door de resultaatsverbintenissen mengde de Vlaamse administratie zich daarin. Eind 2002 kwam er de nota stedelijk beleid bij, die ook sterk gestuurd wordt door de Vlaamse administratie. Voor al deze plannen werden, in tegenstelling met dit ontwerp, financiële middelen toegekend.

Het lokaal sociaal beleidsplan zou als basis moeten dienen voor alle andere plannen en afspraken die gemeente en OCMW moeten maken over het sociaal onderdeel van hun beleid. Maar met de lijdensweg voor ogen die een bestuur moet doorlopen – de VIPA-procedure met zorgstrategisch plan – om nog maar een vervangingsnieuwbouw te realiseren van een bestaand rustoord, moeten toch een aantal bedenkingen worden geformuleerd bij de beloofde vermindering van de planlasten.

De lokale besturen worden opgezet met een wirwar aan beleidsplannen en reguleringen, niet alleen door de Vlaamse en federale overheid, maar ook door de verschillende administraties van die overheden. Waarom kan de Vlaamse administratie de lokale besturen niet eens ondersteunen door cijfermateriaal aan hén te geven ? Zij beschikken daar toch over. Nog in artikel 4, § 5, staat dat de bevolking en lokale actoren bij de voorbereiding moeten worden betrokken. Hoe ziet men dit concreet : de bevolking bevragen via een referendum ?

De ervaring met het SIF heeft geleerd dat elke actor een eigen beleid, een eigen cultuur, soms een eigen decretaal kader en een eigen financieringsstructuur heeft, en dat liefst zo wil houden. De lokale besturen moeten de lokale actoren betrekken bij het opmaken van het lokaal sociaal beleidsplan. Het zou nuttig zijn dat de lokale besturen door de Vlaamse overheid ingelicht worden over de verschillende subsidies aan de lokale actoren. In tijden van financiële schaarste op federaal, Vlaams en gemeentelijk gebied lijkt het evident dat er duidelijkheid komt over elke vorm van subsidiëring, ook die van de lokale actoren.

Het zeer korte artikel 6 stelt dat het lokale bestuur het lokaal sociaal beleid coördineert. Wie neemt het

initiatief daarvoor ? Wie draagt de uiteindelijke verantwoordelijkheid ? Wat gebeurt er als men niet tot overeenstemming komt ? Gezien de financiële toestand van vele gemeentes zal het niet altijd evident zijn om het eens te zijn over lokaal sociaal beleid. De sterkte van het lokaal sociaal beleidsplan zal dan ook afhangen van de plaatselijke situatie en van de plaatselijke beleidsmensen. Gelet op zijn specifieke opdracht kan het OCMW best instaan voor de coördinatie. Het OCMW heeft uiteindelijk de wettelijke opdracht om aan elke persoon het recht op een menswaardig bestaan te waarborgen.

Artikelen 8 tot en met 11 handelen over het sociaal huis. De éénloket- en doorverwijsfunctie van het sociaal huis kan maar slagen als een echte planning bestaat en duidelijke afspraken gemaakt worden tussen gemeente, OCMW en eventueel derden. Het ontwerp laat de verdere invulling van de functie van het sociaal huis open : dat kan minimaal zijn, louter als informatieloket, of als een informatieloket met doorverwijsfunctie ; of het kan maximaal, met samenvoeging van de betrokken actoren in één lokaal.

De één-loketfunctie is mooi als doelstelling, maar in de praktijk moeilijk haalbaar door de wettelijke bevoegdheidsverdeling. Het leefloon en de voor-schotten op onderhoudsgeld moeten sowieso aangevraagd worden bij het OCMW en het pensioen, een pro-deadvocaat en de hulp aan bejaarden bij de gemeente. In praktijk moet de burger toch nog op verschillende plaatsen aanvragen doen. Het sociaal huis is wel laagdrempelig. We merken dat bijvoorbeeld mensen met financiële problemen, die niet bij het OCMW durven aankloppen, wel hulp zoeken in het sociaal huis.

In artikel 11 wordt bepaald dat de Vlaamse regering een kwaliteitslabel kan toekennen aan een sociaal huis. Het is niet duidelijk aan welke voorwaarden voldaan moet zijn of wat er gebeurt met de sociale huizen die niet over een kwaliteitslabel beschikken. Moeten die gesloten worden ?

Tot slot wil ik er nog op wijzen dat er onder het hoofdstuk ‘samenwerking’, in de artikelen 12, 13 en 14 van het ontwerp van decreet, te vaak het woord “kan” staat. In artikel 14 luidt het dat de Vlaamse regering binnen de beschikbare begrotingskredieten middelen kan aanwenden om experimentele of vernieuwende projecten te ondersteunen, zowel aan lokale besturen als aan erkende voorzieningen. Zij pleit er voor om de beperkte middelen toe te kennen aan de lokale besturen. Die zullen er uiteindelijk de tijd en energie moeten insteken en ze

kunnen in deze voor gemeentes en OCMW's financieel moeilijke tijden best alle steun gebruiken.

De heer Carlo Daelman : Net als de heer Boonen pleit u ervoor de eindverantwoordelijkheid voor het lokaal sociaal beleid bij het OCMW te leggen. Hoe kan een OCMW-bestuur die integrale visie waar het ontwerp van decreet naar streeft, vanuit een dergelijke trekkende rol waarmaken ?

Aalst is een pilootgemeente en er functioneert al een sociaal huis. Hoe ervaart u de kansen en bedreigingen voor dat huis ?

Hoewel u niet wil weten van al te dikke plannen, zal u in Aalst toch een plan voor het lokaal sociaal beleid moeten hebben. Hoe moet dat dan in de praktijk ?

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : U stelt dat het betrekken van mensen zeer onduidelijk geformuleerd staat in het ontwerp van decreet. Hebben er partners, ook gewone burgers, geparticipeerd aan de opmaak van uw plannen ?

In welke mate hebt u ook andere decretale opdrachten kunnen vervullen in het sociaal huis ? Ik denk bijvoorbeeld aan het decreet etnisch-culturele minderheden, dat ook lokale implicaties heeft, of aan de doelstellingen van het armoededecreet. Bereikt u ook deze doelgroepen, die vaak een eigen circuit hebben ?

Als lokale besturen zeggen dat ze inzage zouden moeten hebben in de subsidiëring van lokale actoren, kan ik daar inkomen als ze die lokale initiatiefnemers op hun beurt ondersteunen. Een gemeentelijke begroting kan dotaties bevatten aan lokale actoren, maar gewoonlijk is de compensatie dan toch dat die een jaarrekening en een jaarverslag moeten indienen. Ik weet niet in welke mate dat gebeurt en in hoeverre dat gebruikt wordt.

Mevrouw Vera Van der Borgh : Ik stel voor om de eindverantwoordelijkheid voor het lokaal sociaal beleid aan het OCMW te geven omdat dat veel dichterbij persoonsgebonden problemen staat dan een gemeente, die veel meer begaan is met algemene beleid. Als de gemeente het lokaal sociaal beleid gaat coördineren, zal het beschikbare budget daarvoor te sterk afhankelijk zijn van de financiële ruimte die er binnen de begroting nog rest, nadat de diverse schepenen strijd geleverd hebben om hun deel van de koek. Het OCMW daarentegen kan binnen het eigen budget zelf krijtlijnen vastleggen.

Het sociaal huis in Aalst is ontstaan uit een al bestaande – zeer goede – samenwerking tussen het CAW en het OCMW. De gemeente is pas op de proppen gekomen bij de opening van het sociaal huis, ze heeft niet geparticipeerd in de voorbereiding. De samenwerking die in een eerste fase zeer concreet is uitgewerkt, berustte op twee pijlers : de schuldhulpverlening en een 24-uurpermanentie.

7 dagen op 7 en 24 uur op 24 konden de mensen terecht bij de telefoonpermanentie van het OCMW maar ze werden enkel aanhoord. De samenwerking tussen CAW en OCMW zat vervat in de crisisopvang. De dienstverlening van het CAW gebeurde in gebouwen van het OCMW. Er was een 24-uurpermanentie met 'bed-bad-brood' : mensen konden er terecht voor één nacht, een ontbijt en een douche. Ook tijdelijke opvang van alleenstaande mannen en van gezinnen van een alleenstaande partner met kinderen was er mogelijk.

Het probleem was dat er 's nachts maar één persoon was voor de permanentie. Vermits er geen geld was voor een tweede persoon, hebben we onze middelen samengebracht. Wij hadden bij het OCMW jaarlijks een bedrag van anderhalf miljoen frank uitgetrokken voor de 24-uurpermanentie. Dat geld was bestemd voor ambtenaren die een GSM bij zich hadden en daarvoor een vergoeding kregen. We hebben met dat geld een bijkomend maatschappelijk werker aangetrokken voor het sociaal huis, dat zich in de gebouwen van het OCMW bevindt, naast de permanentie van de crisisopvang. Het personeel van de crisisopvang neemt nu onze permanentie over wanneer de kantoren sluiten. De mensen kunnen ook rechtsreeks naar het sociaal huis gaan en daar opgevangen worden.

Als OCMW waren we ook een erkend schuldhulpverlener. Wij hadden het budgetbeheer en het CAW de budgetbegeleiding. Op een bepaald ogenblik is het OCMW moeten stoppen met het budgetbeheer omdat de dossiers niet werden afgebouwd. Naar aanleiding van de laatste gemeenteraadsverkiezingen vroegen alle politieke partijen evenwel dat het budgetbeheer opnieuw zou opgestart worden. Veel jonge mensen zitten immers met een zware schuldenproblematiek. Binnen het kader van het sociaal huis komt de cel schuldhulpverlening nu wekelijks samen en gaat ze na met welke oplossing de cliënt het best geholpen kan worden. Er is dus een zeer goede samenwerking.

Dit is niet het resultaat van een vooraf opgemaakt plan. We hebben ook geen actoren samengebracht. We staan wel open voor mensen die zich daarbij willen aansluiten. Een voorwaarde is wel dat deze organisaties financiële middelen inbrengen en de bestaande werking voor een stuk afbouwen ten gunste van de werking van het sociaal huis. Dat verloopt echter zeer moeilijk.

Samenwerking met lokale actoren kan heel positief zijn. Binnen de werking van het SIF hebben we echter moeten vaststellen dat de lokale actoren in eerste instantie aanwezig waren om na te gaan hoeveel subsidies ze zouden kunnen loskrijgen. Daarom zouden wij ook duidelijkheid willen over de subsidiëring van sommige van die welzijnsvoorzieningen. Aan de VZW's wordt gevraagd hun boekhouding ter inzage te leggen en dat is blijkbaar niet evident.

Mevrouw Sonja Becq : Wij willen ook graag weten hoeveel subsidies bepaalde initiatieven ontvangen. In principe is er doorzichtigheid over de algemene regelgeving en de subsidiëeringscriteria, maar bij projecten gaat het om specifieke financiering.

Mevrouw Vera Van der Borgh : Ik spreek vanuit mijn ervaring met een VZW die instaat voor de opvang van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Wij weten dat die organisatie voor een stuk gesubsidieerd wordt door de Vlaamse overheid.

Zij willen een deel van hun werking waarvoor ze betaald worden door de Vlaamse overheid, doorschuiven naar het OCMW, maar weigeren ons meer duidelijkheid te geven over de besteding van hun middelen. We hebben hierover al brieven geschreven naar de Vlaamse en de federale overheid, maar tot nog toe is er nog altijd geen duidelijkheid.

Mevrouw Sonja Becq : Wij zijn ook voorstander van een duidelijke reglementering zodat al wie in gelijkaardige situaties een initiatief neemt, op een vergelijkbare financiering kan rekenen.

De voorzitter : Ik dank mevrouw Van der Borgh voor haar bijdrage. Nu geef ik het woord aan de heer Vandebuerie van de Vereniging van Vlaamse Gemeentelijke Welzijnsdiensten, een vereniging die vrij onbekend bleek te zijn bij de leden van deze commissie.

6. Uiteenzetting door de heer Martin Vandebuerie, voorzitter van de Vereniging van Vlaamse Gemeentelijke Welzijnsdiensten

De heer Martin Vandebuerie : De Vereniging van Vlaamse Gemeentelijke Welzijnsdiensten (VVGW) bestaat inmiddels drie jaar en ongeveer 65 gemeenten zijn erbij aangesloten. We verenigen de gemeentelijke welzijnsdiensten die tot dan toe nog niet overkoepeld waren. Ik ben ook diensthoofd van de gemeentelijke welzijnsdienst van Harlebeke, een relatief kleine stad.

Namens de VVGW spreken wij vanuit vier eigen invalshoeken : een breed en inclusief welzijnsbeleid, een beleid vanuit de gemeente, een beleid vanuit de praktijk en een beleid vanuit participatie-ervaring.

De termen breed en inclusief impliceren dat lokaal sociaal beleid voor ons meer is dan een zorgbeleid. Een primaire problematisering van welzijn willen we voorkomen. Daarom menen we dat alle sectoren van het gemeentelijk beleid bij welzijn betrokken zijn. Het probleem van de vergrijzing is voor ons dus meer dan de nood aan bijkomende bedden in de rust- en verzorgingstehuizen, het is evengoed een probleem van ruimtelijke ordening en mobiliteit. Daarom menen we dat de uitbouw van een één-loketsysteem alleen zinvol is als onderdeel van een geïntegreerd en inclusief beleid van gemeente en OCMW.

Een lokaal sociaal beleid is voor ons ook een beleid vanuit de gemeente. De gemeente is bezig met allerlei aspecten van het welzijnsbeleid, onder meer tewerkstelling, huisvesting, kinderopvang, beleid voor mensen met een handicap, buurt- en wijkwerking, minderhedenbeleid, onderwijs en ouderenbeleid. Uit een onderzoek van de VVSG is gebleken dat de inbreng van de gemeenten in een aantal van deze gevallen even belangrijk is als die van de OCMW's. Lokaal sociaal beleid is dus een gezamenlijke opdracht van gemeente en OCMW.

We bekijken het beleid ook vanuit de praktijk, want we zijn ambtenaren-welzijnswerkers. Er is niet alleen een analytisch kader dat vorm krijgt in de regelgeving, maar ook een praktisch en politiek kader dat soms veel belangrijker is. Of een beleidsproces al dan niet vooruitgang boekt, heeft soms veel te maken met opportuniteiten, met verstandhouding of met de prioriteiten die in andere sectoren worden gelegd.

We bekijken het sociaal beleid ook vanuit de participatie-ervaring. Gemeenten zijn op allerlei manie-

ren bezig met participatiebeleid, vaak veel ruimer dan met de traditionele raden. Ze hebben ook ervaring met het opzetten van overlegtafels, het werken met doelgroepen en het uitwerken van samenwerkingsovereenkomsten met allerlei partners. We proberen ook ervaring op te bouwen met het betrekken van burgers bij allerlei beleidsplannen.

Het ontwerp van decreet verstrekt vanuit de evoluties van de laatste jaren, wat een goede zaak is. Zo is in de memorie van toelichting onder meer sprake van de verschuiving van verzorgingsstaat naar verzorgingsstad, de versterkte samenwerking tussen gemeente en OCMW, de samenwerking tussen lokale besturen en de particuliere sector, het inclusief beleid en de regie- en coördinerende rol van de lokale besturen.

Dit wordt als een gezamenlijke opdracht voor gemeente en OCMW beschouwd. Dat staat trouwens duidelijk in het ontwerp van decreet. Wel moet worden betreurd dat het ontwerp niet heeft voortgebouwd op het advies van de Hoge Raad voor Binnenlands Beleid inzake de relatie tussen gemeente en OCMW. We menen dat het lokaal sociaal beleid een opdracht is voor de twee lokale besturen. Volgens ons moet de eindverantwoordelijkheid voor het sociaal huis aan het OCMW worden toegewezen en de eindverantwoordelijkheid voor het beleidsplan aan de gemeente, uiteraard altijd in onderling overleg. De relatie tussen gemeente en OCMW is vaak moeilijk en complex. Dat spanningsveld tussen de twee lokale besturen hoeft echter geen nadeel te zijn, soms vloeien er ook kansen uit voort.

Het decreet is vrij vaag en zal nog door bijkomende regelgeving moeten worden geconcretiseerd. Alle elementen van het voorontwerp waarover nog wat discussie bestond, heeft men uit de tekst gehaald met de mededeling dat de Vlaamse regering dat nader zal bepalen. Dat verklaart de vrees voor een verregaande regelneverij, die niet voortbouwt op de bestaande dynamiek van gemeenten, OCMW's en semi-openbare partners. Ook in andere sectoren zoals tewerkstelling of kinderopvang is er een zeker spanningsveld tussen de regelgeving van de Vlaamse overheid en de regierol van de lokale besturen.

De lokale besturen moeten ondersteund worden om de opdracht die in het ontwerp van decreet staat ingeschreven, te kunnen waarmaken. Zonder bijkomende middelen is de uitvoering van het decreet niet mogelijk. Op dit moment is er niet altijd genoeg competentie aanwezig bij de lokale besturen om deze opdracht te verwezenlijken. Ze moe-

ten tijd krijgen om die competentie in eigen huis te ontwikkelen. Hiervoor is er nood aan voldoende en deskundige bestaffing en vorming en begeleiding voor de ambtenaren.

In de algemene bepalingen wordt terecht gesteld dat de finaliteit van ieder overheidshandelen het welzijn van de burger moet zijn. De brede definiëring van lokaal sociaal beleid wordt dan door ons ondersteund. Dit beleid gaat veel verder dan een defensief zorgbeleid, maar zorgt voor een proactieve aanpak zodat de samenleving het welzijn van de burger tegemoetkomt. Het is niet de bedoeling dat de zorgsector een flankerend beleid voert om dingen die mis lopen op te vangen. De integratie van alle inspanningen in één lokaal sociaal beleid zal de uitdaging van het ontwerp van decreet worden.

De coördinatieopdracht van de lokale besturen dient mijns inziens duidelijk omlind te worden. De huidige bepaling in het ontwerp van decreet is zeer kort. Lokale besturen zijn andere partners dan de particuliere of de semi-openbare actoren, aangezien zij democratisch gelegitimeerd zijn. De lokale besturen zullen dus het plan vastleggen, wat onmogelijk is zonder inspraak van de particuliere actoren. Men kan best de verplichting inschrijven om particuliere actoren op een actieve wijze te betrekken in het proces. Lokale besturen zouden ook een impact moeten hebben op het geheel van de middelelstream van het lokaal sociaal beleid.

Een lokaal centraal beleidsplan moet proberen te zorgen voor een beleid dat toekomstgericht is. Het plan zal echter complex en veelomvattend zijn en dus een zware opdracht betekenen voor de lokale besturen. Het terrein dat moet worden bestreken is enorm ruim en gaat ver buiten het aspect van het OCMW. De plannen hebben ook nood aan een hiërarchie, om te voorkomen dat ze elkaar tegen spreken.

Ook is het belangrijk dat het plan niet in een dwingend keurslijf terechtkomt en vertaalbaar wordt naar de burger en enkele specifieke doelgroepen. Onder de SIF-regeling werd men genooddaakt een ge vulgariseerde versie van voortgangsrapporten te schrijven om ze verstaanbaar te houden voor de stuurgroep en de burgers. Het zou dan ook ten zeerste wenselijk zijn dat men een eigen vorm kan geven aan het beleidsplan.

De discussie over de middelen om het lokaal sociaal beleid waar te maken in een gemeente moet komen na het bepalen van de fundamentele keuzes in het beleidsplan. Eerst moet het lokaal beleidsplan worden bediscussieerd, dan pas het sociaal

huis. De verplichting om een sociaal huis te hebben staat niet garant voor een meer toegankelijk sociaal beleid.

Het sociaal huis mag niet als verplichting worden opgelegd door de Vlaamse regering, omdat het uitbouwen van dit project onmiskenbaar meerkosten meebrengt voor de lokale besturen. Wel kan de Vlaamse overheid de lokale besturen verplichten in het beleidsplan neer te schrijven hoe ze de maximale toegankelijkheid op lokaal vlak gaan organiseren. Het sociaal huis is hiervoor volgens ons het beste instrument, maar er zijn ook nog andere methodes om tot hetzelfde resultaat te komen. De Vlaamse regering kan wel het sociaal huis promoten door een model voorop te stellen door middel van het uitreiken van een kwaliteitslabel. Het sociaal huis moet een instrument blijven en kan naar onze mening nooit een derde actor worden. Het sociaal huis kan dan ook in geen geval een apart juridisch statuut verkrijgen.

Het sociaal huis is steeds een gezamenlijk project van de gemeente en het OCMW, ingebed in een gezamenlijk lokaal sociaal beleid. Men kan er niet centraal voor kiezen een sociaal huis binnen het OCMW te plaatsen zonder de structurele oefening te doen rond de relatie tussen gemeente en OCMW. OCMW's kunnen niet beweren dat alles wat het lokaal sociaal beleid betreft onder hun bevoegdheid valt. Lokaal sociaal beleid moet gekaderd worden in een algemeen lokaal beleid dat probeert ook in andere sectoren beleidsinitiatieven te ontwikkelen.

Ook rond samenwerking is het ontwerp van decreet zeer kort en moet worden gevreesd dat een dwingend keurslijf zal worden opgelegd. Lokaal moet men verscheidene afspraken maken op maat van de betrokken gemeente. De situatie in centrumsteden en perifere gemeenten is zeer verschillend. Centrumsteden hebben een groot aanbod van semi-openbare initiatieven, terwijl de perifere gemeenten enkel uitlopers van particuliere initiatieven hebben.

Aan de lokale besturen wordt gevraagd om een bijzonder omvangrijk veranderingsproces door te voeren. Dat vergt veel inspanningen, tijd en middelen. Strategische beleidsplanning kost wel degelijk geld, zodat steun van de Vlaamse overheid noodzakelijk is.

De slotbepalingen zouden in voldoende tijd moeten voorzien om een breed en allesomvattend plan op te zetten. Het ontwerp van decreet zal waarschijnlijk pas tijdens de volgende legislatuur in uit-

voeringsbesluiten worden omgezet. De lokale besturen zouden dan een plan moeten opmaken tegen 2005, maar de ervaring leert dat dit doorgaans bijna 2 jaar duurt. De verplichting om een sociaal huis op te richten tegen 2007 lijkt helemaal uitgesloten, tenzij de nodige middelen worden aangeboden. Het zou wel een goede zaak zijn indien de verplichting wordt opgenomen om de doelstellingen van een sociaal huis in een beleidsplan neer te schrijven tegen 2007.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Wat kunnen wij leren uit de ervaring van het jeugdwelzijnswerk ? Men heeft de laatste jaren in deze sector veel nadruk gelegd op de betrokkenheid van jongeren. Hoe ziet men dit in het welzijnswerk en welke doelgroepen worden bereikt ?

Op deze hoorzitting komen bijna alleen maar openbare partners aan het woord. Toch vraagt dit ontwerp van decreet uitdrukkelijk om de private partners erbij te betrekken. Zij zullen de grootste uitvoerende partner worden. Brengen we onszelf niet in moeilijkheden door hen niet aan bod te laten komen ?

En kunt u mij zeggen hoe de Vereniging van Vlaamse Gemeentelijke Welzijnsdiensten zich tot de VVSG verhoudt.

De heer Carlo Daelman : Als diensthoofd van een gemeente, bent u ook bezig met de planning van het lokaal sociaal beleid. Een van de vorige sprekers vroeg steun van de hogere overheid om deze complexe planning op te stellen. De OCMW-voorzitter van Ranst vertelde zelfs dat SIF-plannen soms tegen betaling door externe bureaus werden opgesteld. Hoe kan de Vlaamse overheid volgens u helpen bij het opstellen van de plannen ?

De heer Martin Vandebuerie : Ikzelf heb drie jeugdwerkbeleidsplannen opgesteld. De methode voor de opmaak van de lokale beleidplannen is eigenlijk op de jeugdwerkbeleidsplannen gebaseerd. Ondertussen heeft men de stap gezet van jeugdwerk naar jeugdwelzijnsbeleid, zoals de Vereniging van Vlaamse Jeugddiensten altijd gevraagd heeft. Het enige verschil is dat de lokale besturen middelen kregen van de Vlaamse overheid om de jeugdwerkbeleidsplannen op te stellen. In dit ontwerp van decreet is dat niet het geval. Als de Vlaamse overheid lessen wil trekken uit de ervaring met het jeugdwelzijnswerk, zal ze ook hier met geld over de

brug moeten komen want zonder geld kan niemand registreren.

Ook in het welzijnswerk werkt men overigens aan participatiemethodes om zowel de doelgroepen als de modale burger bij de beleidsplanning te betrekken. In Harelbeke organiseren we een tentoonstelling over de beleidsplanning. Op basis van de reacties kan de planning nog worden bijgestuurd. Op die manier vernemen de inwoners meer over de omgevingsanalyse en de doelstellingen.

In het kader van het SIF hebben we wel ervaring opgedaan met de manier waarop particuliere organisaties bij de planning betrokken kunnen worden. Harelbeke sluit met elke particuliere organisatie die een subsidie van meer dan 220 euro ontvangt een samenwerkingsovereenkomst af waarin beschreven staat wat de stad doet voor de organisatie en wat de organisatie doet voor de gemeenschap.

Wat de relatie met de VVSG betreft, werd vier jaar geleden aan de VVSG gevraagd om de gemeentelijke welzijnsdiensten te overkoepelen. Omdat de VVSG daar op dat moment niet op is ingegaan, werd beslist zelf een overkoepelende vereniging op te richten. Om de twee maanden wordt wel overleg gepleegd met de VVSG.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Er is een zekere spanning tussen de manier waarop het departement Cultuur ouderen benadert en de manier waarop het departement Welzijn dat doet. Cultuur denkt en werkt veeleer emanciperend. De gemeentelijke welzijnsdienst organiseert alles gratis en doet de culturele sector zo concurrentie aan. In tegenstelling tot Cultuur laat ze het initiatief echter niet aan de ouderen zelf over. Bovendien lijken de gemeentelijke welzijnsinitiatieven de bovenhand te halen.

De heer Martin Vandebuerie : Welzijn zal het seniorenbeleid proberen te vertalen in alle andere beleidsdomeinen : cultuur, sport, ruimtelijke ordening, enzovoort. Dat noopt tot denken met het oog op beleidskruispunten, waar overleg wordt gepleegd tussen diverse diensten. Dergelijke kruispunten zijn bijzonder verrijkend. Ik denk dat we steeds meer in netwerken moeten werken.

De voorzitter : Ik dank de heer Vandebuerie voor zijn bijdrage.

7. Uiteenzetting door de heer Jan Vos, stafmedewerker Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

De heer Jan Vos : Het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk ondersteunt het algemeen welzijnswerk in heel Vlaanderen. Ik licht enkel het standpunt toe van de autonome centra voor algemeen welzijnswerk. De ingebouwde centra, de mutualiteiten en hun sociale diensten en Teleonthaal komen dus niet aan bod. Ik heb me gebaseerd op de officiële parlementaire stukken en op de verslagen van de twee groepen van experts.

Vooraf wil ik duidelijk stellen dat wij instemmen met de grote doelstellingen van dit ontwerp van decreet. Ik wil me op twee zaken concentreren : het sociaal huis en de coördinerende rol van de lokale besturen.

Wij behandelen eerst het sociaal huis, omdat wij vermoeden dat de Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW's) vooral betrokken zullen worden bij het sociaal huis en omdat het concept nauw aansluit bij onze opdracht.

De CAW's hebben zich de voorbije jaren geprofileerd binnen het decreet over het algemeen welzijnswerk. Ze zijn een eerstelijnsdienst die zich concentreert op onthaal, begeleiding, preventie en signalering. Onthaal is overigens meer dan aanmelden en ontvangen : we verstrekken informatie, verlenen advies, maken mensen wegwijs, zorgen voor crisisopvang, enzovoort. De CAW's zijn semi-private of semi-publieke voorzieningen. We zijn geen overheidsdienst, maar worden wel gesubsidieerd door de federale, Vlaamse en lokale overheid.

De autonome CAW's hebben geen formele band met de basisinstituties (onderwijs, huisvesting, enzovoort) of stelsels (sociale zekerheid, leefloon, enzovoort). Zij zijn geen ingebouwd maatschappelijk werk, maar functioneren onafhankelijk, wat in het belang is van de cliënt. De belangenverdediging en -behartiging gebeuren vanuit de autonomie van de hulpvrager. Het CAW stelt zich aanvullend op ten aanzien van het OCMW, zowel in algemene termen als voor specifieke doelgroepen en thema's. Ik denk daarbij aan relatieproblemen, thuislozen, gevangenen en hun familie of jongeren. Tot slot en niet in het minst behoort ook het regionale karakter tot de eigenheid van het CAW. De 27 centra staan in voor 20 werkingsgebieden, die overigens niet samenvallen met de zorgregio's, wat ooit wel eens discussies zou kunnen opleveren.

Voor ons heeft het sociaal huis twee essentiële aspecten : een één-loket- en een doorverwijfsfunctie.

Wij zien het sociaal huis als een polyvalent loket voor sociale administratie. De uitbouw hiervan op lokaal vlak is een grote uitdaging. Het komt erop aan de dienstverlening toegankelijker te maken en informatie te verstrekken over de dienstverlening van gemeenten en OCMW's. Op dat vlak is de aansluiting bij de Vlaamse en vooral de federale dienstverlening enigszins een gemiste kans in dit ontwerp. De vereenvoudiging van de sociale administratie was nochtans van meet af aan een doelstelling. De verregaande complexiteit en informatisering van de samenleving wordt niet door iedereen gevolgd. Dat een aantal diensten vrijwel niet meer te volgen zijn voor wie niet over een computer beschikt, leidt tot meer dualisering. Toch bieden deze technische mogelijkheden juist kansen aan zowel burger als overheid om de administratieve regelingen en voorzieningen te vergemakkelijken. De Kruispuntbank vormt daarvan een voorbeeld. Het sociaal huis kan hier een belangrijke rol spelen.

Maar dan mag men tegelijk de relatie met het integrale en het inclusieve niet uit het oog verliezen. Ik denk hier aan de band met de woonwinkels en de moeilijke start van de werkwinkels. Men moet die relatie eerst afstemmen voor men het begrip sociaal huis ruim hanteert. Als de interne afstemming op Vlaams niveau al moeilijk loopt, wat mag dan worden verwacht van dynamische afspraken met de federale overheid ?

Wat de doorverwijfsfunctie betreft, rijzen vragen over de concrete inhoud en over hoever men daarin wil gaan. OCMW's en CAW's zijn de enige eerstelijnsdiensten die alle levensdomeinen behandelen. Zij moeten de cliënt zowel in basisinstituties als huisvesting en werkgelegenheid, als in de meer gespecialiseerde zorgsectoren als de bijzondere jeugdzorg wegwijs maken. Ten aanzien van deze laatste zijn de OCMW's en CAW's ook een buffer die nodeloos gebruik moet voorkomen. De laatste jaren hebben die gespecialiseerde zorgsectoren helaas meer aandacht gekregen dan de eerste lijn, in weerwil van alle beloften. De expertgroep ziet voor het sociaal huis de volgende concrete functies : informatieverlening, vraagverheldering, doorverwijzing, zo nodig een intake en het uittekenen van een zorgtraject. Die omschrijving komt sterk overeen met het profiel dat de CAW's voor zichzelf hebben uitgewerkt en onthaalfunctie noemen.

Het komt erop aan dubbel werk te vermijden. De cliënt moet niet telkens hetzelfde verhaal overdoen. Als in die optiek de intakefunctie door het sociaal huis wordt waargenomen, moet men daar dus aan vraagverheldering doen en zorgen dat de

cliënt zicht krijgt op zijn problemen en bij de juiste diensten terechtkomt. Dat vereist uiteraard wel een grote expertise. De CAW's stellen vast dat hun intake-model – het model-Baert – en de implementatie daarvan na 5 jaar nog altijd niet afgerond is. Het is dus niet evident om dit zomaar te droppen in een nieuw sociaal huis.

Illustratief is ook het voorbeeld van de integrale jeugdhulpverlening. De ervaring leert hier dat het moeilijk is om de 6 sectoren binnen de integrale jeugdhulpverlening tot afspraken te laten komen. Alleen al dezelfde begrippen hanteren is niet vanzelfsprekend. Opmerkelijk is dat de OCMW's daar niet eens bij betrokken zijn.

Ook op het gebied van de zorgtrajecten zijn er mogelijkheden genoeg tot verwarring. Moeten de mensen in het sociaal huis een soort trajectbegeleiders worden? Of zal men het model van het permanent armoedeoverleg hanteren, zoals onder meer het Genkse OCMW dat doet? Daarin worden de verschillende diensten samengebracht op vraag van de cliënt om overlappingen te vermijden en samenwerking te verbeteren. In elk geval moet worden vermeden dat het sociaal huis een controlefunctie krijgt in hulpverleningstrajecten.

De manier waarop de doorverwijzing gebeurt en dat samenwerkingsverbanden tot stand komen, is belangrijk. Het sociaal huis moet een publieke dienst blijven die de dienstverlening van de overheid beter toegankelijk maakt. Dat is iets anders dan de organisatie van hulpverlening.

In de samenwerking tussen CAW en OCMW moet de onafhankelijkheid van de eerste duidelijk blijven, zeker in de ervaring van de cliënten. Het CAW speelt in die samenwerking een aanvullende rol. Het is niet ingebed en hoeft geen verantwoording af te leggen aan de basisinstituties. Komt er in het sociaal huis een fusie tussen de sociale diensten van gemeente en OCMW tot stand? Komt er een band tussen dat sociaal huis en de bijstandsmatenschappelijke werking van het OCMW? In dat geval mag niet worden vergeten dat in de sociale onderzoeken, bijvoorbeeld bij steunaanvragen, beëdigde ambtenaren aan het werk zijn die een verantwoordelijkheid hebben en feiten kunnen vaststellen. In tegenstelling tot maatschappelijk werkers van het OCMW, hebben hulpverleners geen rapporteringsplicht. Voor de CAW's is de veiligheid van de cliënt zeer belangrijk.

Het is een goede zaak dat het sociaal beleid van OCMW's en gemeenten beter op elkaar afgestemd zal worden door dit decreet. Tegelijk is het belang-

rijk dat een lokaal beleid wordt uitgebouwd dat verder gaat dan de eigen voorzieningen van het lokaal bestuur. De CAW's kunnen ook daar een inbreng doen. Vele problemen hebben immers lokale componenten. De CAW's willen zich mee engageren in de lokale sociale beleidsplannen om doelstellingen te realiseren. Dat kan in protocollen worden vastgelegd.

Het is ook goed dat het lokale niveau een coördinerende opdracht krijgt en dat de lokale besturen sterker betrokken worden bij het Vlaamse beleid. De concrete invulling daarvan zal wellicht sterk afhankelijk zijn de problematiek, de schaal en de doelgroep. Dat komt helaas niet meer tot uiting in het ontwerp in zijn huidige vorm. Voor de CAW's staat de vraag centraal op welke terreinen en voor welke doelgroepen het Vlaamse niveau een sturende rol moet behouden. Dat neemt overigens niet weg dat lokale besturen een adviesrecht kunnen behouden, zonder dat zij een erkenning kunnen blokkeren. Het is aan de Vlaamse overheid om het belang van deze adviezen af te wegen en hieruit conclusies te trekken.

Een ander voorbeeld is de problematiek van de schuldbemiddeling. Hier moet ik tot mijn grote spijt vaststellen dat de schuldbemiddeling via het sociaal energiefonds volledig wordt overgelaten aan de lokale besturen. De Vlaamse overheid stuurt dat op geen enkele manier. Dit heeft als effect dat de schuldbemiddeling in Vlaanderen niet gelijkwaardig georganiseerd is en dat de CAW's in de kou staan. De vraag kan dan ook gesteld worden of dit terrein in de toekomst niet meer sturing nodig heeft vanuit Vlaanderen zelf.

Een voorlaatste punt handelt over de zorgregio's. Hoe zullen die op termijn evolueren, ook in relatie tot de CAW's en de OCMW's? De vraag is of de OCMW's zich op bovenlokaal vlak gaan organiseren, omdat vandaag de huidige verenigingen van OCMW's niet samenvallen met die zorgregio's. Er is dus nog heel wat harmonisering nodig.

Ten slotte wordt er in de memorie van toelichting en ook in een aantal nota's melding gemaakt van de oprichting van een commissie lokale besturen in lokaal sociaal beleid. Op dit moment zijn daar alleen vertegenwoordigers van de lokale besturen in vertegenwoordigd. De lokale besturen en misschien ook de VVSG als koepelorganisatie dienen zich ongetwijfeld eerst goed te bezinnen over de reikwijdte van dit decreet en op welke punten ze verantwoordelijkheden gaan opnemen, maar ook de steunpunten en de koepels uit de private sector moeten hier op tijd bij betrokken worden.

De meerwaarde van dit ontwerp van decreet is dat de coördinatieopdracht van de lokale besturen veel minder vrijblijvend is dan voorheen, in artikel 62 van de OCMW-wetgeving. De piste van het sociaal huis, zeker als bundeling en toegang tot de globaliteit van de gemeentelijke sociale diensten en het OCMW, lijkt een goede zaak. Zelf ben ik geen voorstander van te veel regulering. De plaatselijke situaties zijn immers sterk verschillend.

Meer essentieel is de vraag of dit decreet nodig is om de afstemming tussen het Vlaamse beleid en de lokale besturen beter te organiseren. Op heel wat terreinen zoals het jeugdwerk en de minderheden is die afstemming al georganiseerd. Is dit decreet op dat punt dan nog nodig? Daarvoor zijn er eigenlijk maar twee argumenten: er is de psychologische bevestiging van de dynamiek en de evolutie die nu bezig is, een soort van ondersteuning om een aantal zaken verder te doen evolueren. Tegelijkertijd is er het engagement om het Vlaamse beleid meer af te stemmen op de lokale besturen, maar spijtig genoeg blijft dit beperkt tot een vrij vage intentieverklaring. Er blijft dus heel wat vaagheid.

Ten slotte lijkt de timing die in het ontwerp van decreet staat niet echt realistisch.

Mevrouw Sonja Becq : Het is me niet altijd even duidelijk. De CAW's zijn eigenlijk een beetje ongerust, maar dat is onvoldoende gebleken uit het verhaal van de heer Vos. Zij vragen zich af wat zij moeten doen als eerstelijnsfunctie, wat het OCMW doet en wat het sociaal huis doet. Daar blijft dus onduidelijkheid over. De cliënt moet weten waar hij naartoe moet gaan. Hoe weet hij waar hij het best geholpen kan worden? Hoe moet dit gestructureerd worden? Hoe kunnen er verdere afspraken gemaakt worden? Hoe kan dit duidelijker gemaakt worden?

De heer Koen Helsen : De CAW's werken op eerste lijn, maar ook een beetje op tweede lijn. De 27 autonome centra in Vlaanderen zitten verspreid en de werking is niet overal even sterk gelinkt aan de OCMW's. Het voorbeeld van Aalst toonde een sterke binding. Daaruit is het eerste sociaal huis ontstaan. Hoe doet men dat nu lokaal? Waar zijn er CAW's? Hoe gaan we daar mee om? Hoe gebeurt de doorverwijzing? Wie doet wat?

De heer Jan Vos : Er is inderdaad een sterke ongerustheid bij de CAW's, omdat er heel wat onduidelijkheid is. Voorts is de complementariteit tussen het sociaal huis en de CAW's nog niet gekend. Essentieel is dat de CAW's een onafhankelijk aan-

spreekpunt moeten blijven. Dat is immers het bestaansrecht van het decreet geweest. Anders had er één sociale dienst kunnen opgericht worden. Een autonoom centrum heeft ook een belangenbehartigende rol ten opzichte van een overheidsdienst. Heel wat cliënten voelen zich in de steek gelaten door tal van diensten, ook door overheidsdiensten. Aan de andere kant zijn de mogelijkheden van de CAW's op dit moment relatief beperkt. In de mate dat de sociale huizen zich onafhankelijk zouden gaan profileren van de sociale dienst van het OCMW, kunnen zij in de toekomst wellicht een CAW-achtige rol vervullen. Moest dat zo verder evolueren, dan kan de inbreng en de impact van de CAW's verschuiven van meer algemeen naar meer doelgroepgericht.

Vanuit het perspectief van sociale dienstverlening is het niet zeker dat het een goede zaak is om het sociaal huis als een volledig onafhankelijke dienst binnen de gemeente te gaan profileren. De sterkte van de sociale dienst van het OCMW is immers de combinatie van de materiële steun en de hulpverlening. Als het aspect hulpverlening uit de sociale dienst wordt gehaald, wordt opnieuw het effect bevestigd dat het OCMW de dienst is voor de klassieke OCMW-clienten en het sociaal huis de vraagbaak voor het brede publiek. Het is dus niet zo evident en de commissie dient daar zeer goed over na te denken. Zelf heb ik geen sluitend antwoord. Op het eerstelijnsniveau is er veel te weinig potentieel. Een uitbreiding van het eerstelijnswerk is zeker welkom, maar de vraag is hoe dat gaat gebeuren. De sector zit zelf ook met veel vragen. Een onafhankelijke opstelling is voor ons cruciaal. Een verschuiving naar doelgroepgerichte profilering is geen taboe. Toch zal er altijd een onafhankelijke en ook algemene profilering nodig blijven.

Mevrouw Sonja Becq : De samenwerking en de netwerking tussen de aanwezige diensten moet dus versterkt worden. Het onderlinge vertrouwen in diensten dient uitgebreid te worden. Dat is beter dan alles te hergroeperen en in vraag te stellen. Als men elkaar kent, kan men makkelijker werken. Het aspect van de onafhankelijkheid ten opzichte van het bestuur, de gemeente of het OCMW kan ik volledig volgen. Samen met de armoedebeweging bent u hier de enige spreekbuis vanuit de semi-private sector. Een mogelijke oplossing is een evenwaardige rol voor alle partners.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Er zijn meer dan 300 gemeenten en er zijn maar 20 CAW's erkend. In verschillende gemeenten zijn er dus geen privé-partners of eerstelijnsvoorzieningen. Is het ook nodig om ook daar aanwezig te zijn? Is er be-

rekend hoeveel personeel er nodig is om in elke gemeente een halve zitdag te houden ?

De heer Jan Vos : Voor het algemeen onthaal spitzen de CAW's zich toe op de centrumgemeenten, met hoogstens een zitdag in de andere gemeenten, dikwijls in samenwerking met het OCMW. We kunnen niet in elke gemeente voortdurend aanwezig zijn. Onze werking is complementair aan die van de sociale diensten van de OCMW's. Het is wel belangrijk om aanwezig te zijn in elke centrumgemeente en dat gebeurt op dit ogenblik te weinig.

Binnenkort wordt een witboek gepubliceerd, met allerlei berekeningen over programmering en aanwezigheid. We zullen dat zeker bezorgen aan de leden van de commissie.

De voorzitter : Ik dank de heer Vos voor zijn bijdrage.

8. Uiteenzetting door de heren Eric Verrept, voorzitter, en Hendrik Van den Bussche, coördinator VZW Brusselse Welzijns- en Gezondheidsraad (BWR)

De heer Eric Verrept : De BWR is sinds 1975 het functioneel coördinatieorgaan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor de Brusselse welzijns- en gezondheidszorg. We hebben momenteel 207 leden en zijn erkend door de Vlaamse Gemeenschapscommissie. We doen de praktische coördinatie op verschillende terreinen en hebben uiteraard ook een informatieve opdracht. We proberen proactief op het beleid in te spelen.

In artikel 2 van het ontwerp staat duidelijk dat dit decreet niet van toepassing is voor de gemeenten gelegen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Daarvoor zijn evidente en manifeste juridische redenen. Er zijn ook praktische bezwaren wegens de institutionele complexiteit.

Door het ontbreken van die toepassingsgrond mag Brussel echter niet helemaal uit de boot vallen. Vooral op financieel gebied mag Brussel niet achtergesteld worden. Ik verwijs naar artikel 13 en vooral naar paragraaf 2 van artikel 14. In laatstvermeld artikel staat dat de Vlaamse regering middelen kan aanwenden om projecten met een experimenteel of vernieuwend karakter te ondersteunen. Die projecten kunnen ook uitgevoerd worden door erkende voorzieningen. Ook Brussel kan bijkomende middelen gebruiken om de private en publieke eerstelijnsinitiatieven te coördineren en de samenwerking op punt te stellen. Een lokaal be-

stuur kan die coördinatie in Brussel niet uitvoeren, maar de BWR wel. Dat is immers een coördinatieorgaan van alle organisaties en alle CAW's. We hebben ook contacten met alle OCMW's van de Brusselse gemeenten. Het is dus mogelijk dat de doelstellingen van het ontwerp ook gehaald worden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De heer Hendrik Van den Bussche : We behandelen het algemene concept en de toepassing in Vlaanderen niet, maar kijken specifiek naar de situatie in Brussel. Eerst worden de redenen geanalyseerd waarom Brussel uit de boot valt. Daarna worden een aantal, voor Brussel belangrijke, inhoudelijke bedenkingen geformuleerd bij het ontwerp.

Het ontwerp is duidelijk gebaseerd op het project Beter Bestuurlijk Beleid in Vlaanderen. Later is de toepasbaarheid op een aantal beleidsdomeinen behandeld : vooral de samenwerking tussen de lokale besturen, maar ook met de bovenlokale besturen, de provincies en de Vlaamse regering. Daaruit zijn ook de kerntakendebatten ontstaan.

Bij de eerste besprekingen van het Beter Bestuurlijk Beleid waren vooral de bestuurlijke en niet de private actoren aanwezig. Hoewel de private actoren ook onder het ontwerp vallen, krijgen zij wel een minder belangrijke plaats. Het gesprek tussen de bestuurlijke actoren was daarenboven vooral een gesprek tussen de organisaties van het Vlaamse gewest, onder andere de Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur en de VVSG. Actoren uit Brussel zijn niet betrokken geweest bij de uitwerking van het Beter Bestuurlijk Beleid.

De beperking tot de openbare besturen in het Vlaams Gewest is logisch in het licht van het uitgangspunt, maar is dat niet meer nu dat beleid wordt geconcretiseerd op het vlak van welzijn.

In overleg en bestuur beschouwt de Vlaamse regering haar bevoegdheden vooral vanuit het territorium, het gewest, in plaats van Vlaanderen te beschouwen als gemeenschap. Voor gewestbevoegdheden is het logisch dat de vijf provincies, of de Vereniging van Vlaamse Provincies, geconsulteerd worden. Bij een aantal gemeenschapsmateries wordt Brussel echter ook niet betrokken. Dat probleem speelt ook op andere beleidsdomeinen. Bij de bespreking van dit ontwerp vragen we toch dat men daar oog voor heeft. Brussel wordt vaak vergeten.

Er zijn ook ambtelijke overlegstructuren, onder meer de Gemengde Ambtelijke Commissie Brus-

sel, die de laatste jaren niet meer functioneren en dus niet adviseren over de toepasbaarheid van ontwerpen of voorstellen van decreet in Brussel. Het is betreurenswaardig dat Brussel nu uit de boot valt. De Raad van State kon niet anders dan dat ook bij dit voorontwerp te benadrukken. In het regeerakkoord en in een resolutie van het Vlaams Parlement wordt gezegd dat alle voorontwerpen van decreet getoetst moeten worden op hun toepasbaarheid in Brussel. Dat gebeurde in dit geval te laat. Het voorontwerp was al doorgestuurd naar de Raad van State. Pas toen is er een werkgroep op het kabinet opgericht om de Brusselse situatie te bekijken.

Het sociaal huis is onmiskenbaar een belangrijke pijler is. Het uitgangspunt dat het aanbod complex, moeilijk toegankelijk en onduidelijk is, wordt niet betwijfeld. Dat is trouwens ook in andere decreten vaak het uitgangspunt. Vaak is die stelling niet onderbouwd met cijfermateriaal of analyse. Daardoor is het niet mogelijk om modellen voor aansturing of bijsturing op te stellen.

Bij lokaal sociaal beleid kan de sturende rol of spilfunctie bij de lokale besturen liggen. Een andere mogelijkheid is het bijsturen en meer transparant maken van het uitgebreid voorzieningenlandschap, bijvoorbeeld in de integrale jeugdhulpverlening. Het zijn vooral de particuliere sectoren die zorgen voor de coördinatie. Gemeenten en OCMW's moeten zelfs niet nadenken over de toegankelijkheid voor de burger. Waarom verschilt de aanpak ? Hoe zal de verhouding tussen beide werkwijzen zijn ? Zullen alle organisaties betrokken worden bij het lokaal sociaal beleidsplan ?

Wat de territoriale afbakening betreft, is duidelijk gekozen voor de gemeente. Voor een aantal andere materies, zoals de eerstelijnsgezondheidszorg, de CAW's en de integrale jeugdzorg, zijn de zorgregio's evenwel anders ingedeeld.

Hoe verhouden de coördinerende functie en de loketfunctie zich tot andere coördinerende instanties en het hulpverleningsaanbod ? In het decretaal vastgelegde profiel van de CAW's is er bijvoorbeeld ook sprake van een breed onthaal. Ook daar is dus afstemming nodig.

Wat betreft de middelen, wordt in de toelichting verwezen naar het Stedenfonds en het Gemeentefonds. Voor de Brusselse gemeenten is het Gemeentefonds echter niet van toepassing. Inzake het benutten van de extra middelen voor Brussel uit het Stedenfonds, is met de VGC een overeenkomst

gesloten. Het is nog niet duidelijk wat de bijkomende middelen betekenen.

In Brussel kunnen de eerstelijnszorgdiensten bovendien weinig ondersteuning krijgen van de gemeentelijke besturen. Daarmee moet Vlaanderen bij de toekenning van subsidies en erkenningen meer rekening houden. Er is vaak geen lokale partner die de eerstelijnsfunctie kan uitwerken. Als bijkomende middelen nu via de gemeenten naar de eerstelijnszorg gaan, wordt Brussel opnieuw gediscrimineerd. Wij vragen dat daarvoor een oplossing wordt geboden.

Zal de stem van de bewoners en de burgers en van organisaties die hen op een kritische manier vertegenwoordigen – zoals de verenigingen waar armen het woord nemen, het maatschappelijk opbouwwerk, zelforganisaties van allochtonen – bij de opmaak van de beleidsplannen gehoord worden ?

Tot slot wens ik nog aan te stippen dat de beleidsmatige aansturing spanningen tussen de Vlaamse regering en lagere beleidsniveaus kan teweegbrengen.

Mevrouw Sonja Becq : Onze fractie heeft gevraagd dat Brussel zou gehoord worden. We moeten toch stevast proberen om in elk decreet over welzijn een paragraaf over Brussel in te lassen. In dit ontwerp van decreet is dat niet gebeurd.

Ik begrijp dat het model van het lokaal sociaal beleid niet zomaar toepasbaar is op Brussel : het ankerpunt ligt bij gemeenten en OCMW's en het ontwerp van decreet betreft ook een aantal gewestmateries. U heeft in Brussel ook een andere werkcultuur : u legt zeer sterk de nadruk op de private organisaties en de VGC, omdat u er niet altijd zeker van bent dat de Vlaamse bevolking van de gemeentebesturen de nodige dienstverlening krijgt.

U ziet een uitweg in de denkpiste van de projectsubsiëring. Ik ken de Brusselse Welzijnsraad als een dynamische dienst. Hebt u zelf ook voorstellen geformuleerd om op een eigen manier die lokale dienstverlening te versterken ? In andere decreten wordt er vaak gewerkt met de VGC, als het gaat om samenwerking met de gemeenten. Is dat een mogelijkheid die in het ontwerp van decreet kan verankerd worden ?

De heer Hendrik Van den Bussche : Doordat Vlaanderen een en ander aanvankelijk aanstuurde vanuit de idee van Beter Bestuurlijk Beleid en er van uitging dat het Brussels Gewest zijn eigen beter bestuurlijk beleid moet bepalen, heeft het ka-

binet van Welzijn niet snel genoeg stilgestaan bij de toepasbaarheid van een aantal gemeenschapsmateries in Brussel. Er is even over nagedacht om het principe van het Stedenfonds toe te passen, waar de VGC de rol van gemeente speelt. Ook binnen Cultuur zijn daar trouwens voorbeelden van.

Het kabinet opperde evenwel dat dit volledig inging tegen de geest van het decreet en dat het lokale gemeentelijke niveau wordt beoogd. De VGC is inderdaad een eigen college binnen het gewest en heeft dus een andere rol dan een gemeente ; ze zit ook veel minder op het operationele vlak. We zaten dus vast, tenzij we enkel met de particuliere sector zouden werken, maar ook dat zou in strijd zijn met het ontwerp van decreet, dat toch heel sterk het accent legt op openbare besturen.

Wat de gewestmateries betreft, kon bepaald worden dat daarover een akkoord moest worden gesloten met het Brussels Gewest, zoals ook op andere vlakken gebeurt. Maar ook dat is niet weerhouden.

Op basis van het besluit van de Raad van State is dan beslist het ontwerp van decreet niet in Brussel toe te passen. Er zal wel geprobeerd worden aanpassingen door te voeren in de sectorale regelgevingen. Verwijzen naar dit decreet kan binnen Brussel ook niet. Een projectmatige aanpak is de enige uitweg naar een zichtbaar gecoördineerd beleid.

Mevrouw Sonja Becq : In een aantal decreten wordt toch ook expliciet de clausule opgenomen dat er voor Brussel afwijkingen in het systeem van werken of in de toepassing mogelijk zijn. Is dat een mogelijke formulering ? Waren er daarover juridische problemen of is er een zuiver politieke beslissing genomen ?

De heer Hendrik Van den Bussche : Ik denk niet dat er juridische problemen waren. Wat bijvoorbeeld voor het Stedenfonds kon, had hier ook gekund. Het probleem inzake gewestmateries had door een samenwerkingsakkoord opgelost kunnen worden.

De heer Eric Verrept : Wij suggereren daarom te werken via een zuiver privaatrechtelijke organisatie die erkend wordt door Vlaanderen en die alle eerstelijnsorganisaties omvat. We hebben een overleg met alle CAW's in Brussel en zij vrezen nu helemaal uit de boot te zullen vallen, ook financieel, en een heleboel zaken niet te kunnen realiseren die in Vlaanderen wel kunnen. Men vermijdt daarmee waarschijnlijk ook een aantal directe juridi-

sche consequenties. De VGC speelt geregeld mee : soms krijgt zij taken en opdrachten die puur gemeentelijk zijn, soms vervult ze een totaal andere rol. Dat is niet altijd even duidelijk.

De heer Hendrik Van den Bussche : De VGC wordt ook wel eens de zesde provincie genoemd. Voor de uitvoering van het Vlaams besluit rond regionaal welzijnsoverleg per provincie is ze bijvoorbeeld een partner.

Volgens mij zit de oplossing bij de VGC, als men kiest voor het model waarbij een openbaar bestuur de regiefunctie vervult. Alleen zal inzake de uitvoering een zekere aanpassing op het niveau van de VGC nodig zijn.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : In artikel 3 worden enkele termen gedefinieerd, onder meer de term lokale actoren. Het lijkt me eigenaardig dat het zowel om overheden als om particuliere organisaties kan gaan.

Op basis daarvan zou de VGC, die toch een overheid is, beschouwd worden als een lokale actor. Mij lijkt het eerder logisch dat de term lokale actoren vooral zou verwijzen naar de particuliere organisaties. Zou men de andere overheden naast gemeenten en OCMW's niet in een eigen categorie kunnen vatten ?

De heer Hendrik Van den Bussche : Ik denk dat deze opmerking ook van toepassing is voor Vlaanderen. Wij worden echter uitgesloten door artikel 2. Bij de term lokale overheden als lokale actor denkt men in Vlaanderen aan de gemeente en het OCMW. In Brussel kan het bovendien ook gaan om de VGC, hoewel men zich kan afvragen of dat een lokale actor is. Om dat te omzeilen zou men een onderdeel over Brussel kunnen inbouwen dat zegt dat de lokale actor in Brussel de VGC is. Deze oplossing werd echter niet weerhouden.

De heer Eric Verrept : Als men artikel 2 leest samen met artikel 3, is elke overheid eigenlijk per definitie uitgesloten. Men kan dat oplossen met het bewuste artikel 14 inzake projectsubsidie aan erkende voorzieningen. Ik denk dat dit voldoende ruimte laat om uit de institutionele en juridische discussie te raken.

De voorzitter : Ik dank de heren Verrept en Vandenbussche voor hun bijdrage aan deze discussie. Nu geef ik het woord aan de heer Vaernewijck van het Vlaams Netwerk van Verenigingen waar Armen het woord voeren. Dit netwerk is de opvol-

ger van het Vlaams Forum voor Armoedebestrijding.

9. Uiteenzetting door de heer Paul Vaernewijck, coördinator Vlaams Netwerk van Verenigingen waar Armen het woord nemen

De heer Paul Vaernewijck : Dit kaderdecreet dat aan elke burger de toegang tot de grondrechten wil garanderen, kan voor de verenigingen waar armen het woord voeren een belangrijke stap zijn.

Het Vlaams Netwerk is een jonge VZW, gebaseerd op het Armoededecreet dat op 21 maart van dit jaar nagenoeg unaniem werd goedgekeurd door het Vlaams Parlement. We zijn op dit ogenblik een sterke netwerking aan het uitbouwen. Op het einde van november willen we aan minister Byttebier een meerjarenplan voorleggen dat onder meer de doelstellingen bevat van onze werking.

Op dit ogenblik hebben we al aanvragen binnengekregen van 66 verenigingen van zowel kleine gemeenten, als centrumsteden en grote steden. Voor hun lokale werking rekenen ze op budgetten via het Armoededecreet. Voor 2004 is er immers een budget van 10,5 miljoen euro. We zijn er dus financieel op vooruitgegaan. Het groeipad tot 2007 is door de Vlaamse regering evenwel niet goedgekeurd, wat een zware slag is voor de verenigingen en voor het stafteam.

Toch willen we ingaan op de uitnodiging om mee te werken aan dit decreet. We willen onze verenigingen daarvan overtuigen. Onze VZW redeneert vanuit de doelgroep. Zij stuurt het netwerk. Daarom vragen we aan de leden van het Vlaams Parlement dat ze rekening zouden houden met de manier waarop armen wonen, werken en leven. Mensen in armoede zijn een specifieke doelgroep met een eigen ritme. Ze zijn traag als het om de uitvoering van aanbevelingen gaat. Een snelle terugkoppeling is daardoor niet haalbaar. Het proces is voor deze verenigingen van even groot belang als het product. De overheid fixeert zich echter nogal dikwijls op het resultaat. Onze maatschappij is niet gewoon om rekening te houden met de cultuur en met het tempo van de zwaksten in onze samenleving.

Onze basismissie, dialogeren en participeren, is voor de armsten essentieel. Ook bij het opstellen van een lokaal beleidsplan moet men daarmee rekening houden. De allerarmsten kunnen dus niet zomaar deelnemen aan adviesraden waarvan ze

het tempo, de stijl en het vakjargon niet aankunnen.

We willen het verhaal van henzelf horen en dat is voor iedere gemeente en voor ieder mens verschillend. We weten dat dit enorme inspanningen kost. Deze mensen maken deel uit van de structuren van onze VZW, in het stafteam, de algemene vergadering en de raad van bestuur. We proberen in een eenvoudige taal uit te leggen waarover we mee kunnen beslissen.

Overall waar mensen en gemeenschappen het moeilijk hebben gehad, is er een doorbraak gekomen door naar de mensen zelf te luisteren. Dat is voor ons het sleutelwoord. Wij vragen de steun van de Vlaamse parlementsleden voor deze visie.

Tot slot wijs ik er nog op dat in de rondgedeelde tekst ook kort wordt stilgestaan bij de meerwaarde van politieke participatie en de voorwaarden voor politieke participatie.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Als men het heeft over lokaal sociaal beleid of over het sociaal huis, dan zou men het beleid altijd op deze groep moeten afstemmen. Ik ben blij dat u de nadruk legt op het dialoogmodel en op het belang van het tempo. Alle lokale besturen moeten dit goed beseffen. Daarom zouden er voortdurend contacten moeten zijn tussen het beleid en de verenigingen waar armen het woord voeren.

Op dit ogenblik hebben 66 verenigingen een aanvraag ingediend. In sommige gemeenten is de werking beter uitgebouwd dan in andere. Doorgaans gaat het om de iets grotere gemeenten of de vroegere SIF+-gemeenten. Normaal gezien zou dat voor een deel op hetzelfde moeten neerkomen. Hebt u daar al ervaring met dat dialoogmodel ? Aanvaarden de lokale besturen dat ?

Ik heb me onthouden bij de goedkeuring van het decreet armoedebestrijding omdat ik denk dat men de netwerken bij te veel zaken betreft, zodat zij geen tijd meer hebben voor emancipatie van de eigen mensen. Als uw netwerk deze zaken gaat begeleiden met een beperkt aantal professionele medewerkers, heeft u dan nog tijd om de verenigingen voor armen zelf te begeleiden ?

Het verslag van de armoede van 1994 vermeldde enkele concrete acties en aanbevelingen voor het beleid. In welke mate voert u deze acties nog uit op lokaal niveau ? Zo denk ik bijvoorbeeld aan het verspreiden van folders in een meer begrijpbare taal.

De middelen zijn toegenomen tijdens deze legislatuur. U was van plan een congres te organiseren in het najaar, maar dat gaat blijkbaar niet door. Weet u waar de middelen zijn gebleven die daarvoor waren uitgetrokken ? Ik was ervan overtuigd dat men het amendement aanvaard had dat bij de vorige begroting werd ingediend om de congressen te verminderen en meer middelen door te sluizen naar de verenigingen waar armen het woord nemen.

De heer Paul Vaernewyck : Wij hebben enkele goede ervaringen op het vlak van dialoog tussen steden en het lokale beleid. Een vereniging kan gemakkelijker overgaan tot dialoog indien ze meer beroepskrachten heeft om de vrijwilligers en de bezoekers te ondersteunen.

Ons netwerk heeft inderdaad een ploeg die te klein is om de 80 doelstellingen van het meerjarenplan te realiseren. Wij hadden gehoopt meer middelen te kunnen bekomen om 40 verenigingen van een halftijdse werkkraft te kunnen voorzien. Op de raad van bestuur van 24 november zullen we een deel van onze ambities moeten verschuiven.

We zullen op zoek moeten gaan naar partners in Vlaanderen om een goed netwerk te kunnen uitbouwen. Het is een utopie dat ons netwerk met een dergelijk kleine ploeg alle verenigingen kan begeleiden. Via begeleidingsorganisaties en samenwerkingsovereenkomsten proberen wij er niettemin het beste van te maken.

Het verslag van de armoede uit 1994 heeft nog steeds invloed op onze acties. Een aantal doelstellingen zijn reeds behaald, zoals bijvoorbeeld het verspreiden van informatieve en duidelijke folders. Om een folder begrijpbaar te maken voor iedereen, moet de inhoud begrepen kunnen worden door kinderen van 8 jaar.

Wij hebben een congres gepland in maart, maar of het budget van het in het najaar geplande congres kan worden doorgeschoven, is mij niet bekend. Ik ben immers nog maar sinds 1 september als coördinator aan de slag bij het Vlaams Netwerk.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Volgens het ontwerp van decreet moet het beleidsplan omschrijven hoe de participatie in zijn werk zal gaan. Ik denk dat het belangrijk is dat instanties die ervaring hebben met deze nieuwe technieken via de Vlaamse overheid en de gemeenten uw netwerk informeren. Daardoor moeten organisaties zich niet uitputten in de zoektocht naar nieuwe mogelijkheden. Ik had graag uw opinie gehoord over artikel

13, waarin de ondersteuning beschreven wordt die de Vlaamse regering kan aanbieden. De aangeboden middelen moeten u toelaten de participatie concreet in te vullen in de beleidsplannen.

De omschrijving van actoren, overheden en particuliere organisaties is erg ruim. Denkt u dat de mensen die u vertegenwoordigt bedreigd zijn in hun sociale grondrechten ? Vreest u niet als organisatie te zullen verdwijnen in de groep die kan gedefinieerd worden als lokale actor ?

Het ontwerp van decreet vraagt om een sociaal huis op te richten met het oog op de realisatie van de doelstellingen. Hoe gaat uw vereniging om met een sociaal huis ? Wordt het centraliseren van diensten door de kansarmen geapprecieerd of wenden zij zich liever tot verschillende diensten om zich niet als veelgebruiker te profileren ?

Mevrouw Sonja Becq : Denkt u dat de invoering van het sociaal huis, zoals dat in dit ontwerp wordt beschreven, de toegankelijkheid voor de armen kan vergroten ?

De heer Paul Vaernewyck : Tijdens een debat gisterenavond tussen vijf verenigingen bleek dat zij elk een eigen visie hadden op de thema's die mevrouw Merckx aanhaalt. Het netwerk heeft een dubbele opdracht, namelijk het armoedebeleid coördineren en participatie uitwerken.

We moeten de mensen steunen en begeleiden. We mogen hen dus niet alleen naar een sociaal huis sturen of naar een hoorzitting over hun leefloon. Personeel is een belangrijke voorwaarde om een sterke begeleiding uit te bouwen. Wij zullen wellicht het kleine broertje blijven binnen het lokale sociaal beleid, maar armoede heeft met alles te maken.

We moeten voortdurend nadenken over de doelstellingen. In sommige steden zal huisvesting belangrijk zijn, in andere werk. Bovendien kan een onverwachte gebeurtenis ervoor zorgen dat we de doelstellingen moeten herformuleren. We moeten er bij het opmaken van de beleidsplannen steeds op toezien dat dialoog mogelijk blijft. Misschien kan dat nog vastgelegd worden in het ontwerp van decreet of in de uitvoeringsbesluiten. Armen leven met een groot schuldgevoel en daarom moeten we de inbreng van de armoedesector structureel regelen, en in onderling overleg. Zal men het aanvaarden dat de armoedesector met een delegatie van tien mensen opdaagt en het tempo bepaalt ?

We kunnen bescheiden zijn en voor een minimale vertegenwoordiging opteren of dromen van een maximale delegatie. Het lokaal sociaal beleid biedt alvast mogelijkheden voor een partnership. De drie doelgroepen – armen, gehandicapten en bejaarden – kunnen elkaar bijstaan om zo een sterke positie in te nemen. Ik denk dat er een gezamenlijke missie in zit.

De voorzitter : Ik dank alle sprekers voor hun interessante bijdragen aan deze hoorzitting.

De verslaggevers,

Sonja BECQ

Carlo DAELMAN

De voorzitter,

Koen HELSEN
